

Nlaš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIV./STEVILKA 28

CELOVEC, DNE 9. JULIJA 1964

CENA 2.— SILINGA

Najpomembnejši dokaz za organizirano življenje v demokratični skupnosti, za resnično, pravo ljudsko demokracijo, imamo Slovenci v ustoličevanju svojih knezov na Gosposvetem polju. Izvor tega obreda sega v čas, ko si je slovenski narod sam dajal postavne in si po njih urejal življenje v skupnosti. To, za Slovence zgodovinsko tako pomembno dejanje, se je odigravalo na knežjem kamnu blizu Krnskega gradu na Gosposvetem polju ter sega nazaj v dobo zgodnjega srednjega veka.

Kmet ustoličevalec je sedel na dan ustoličevanja novega vojvode kot zastopnik svobodnih kmetov na knežji kamen ter dostojanstveno pričakoval bodočega vojvodo. Kmet se je zavedal visoke oblasti, saj je bil zastopnik ljudstva, v njegovem imenu je vojvodo izročil oblast. Ta je prišel pred knežji kamen v spredu z velikim spremstvom in v kmečki obleki. Kmet ustoličevalec je vprašal okoli stoječe: „Kdo je ti, ki prihaja?“ Ljudstvo mu je odgovorilo: „Knez dežele je.“ Kmet je še nadalje spraševal, hotel je imeti zagotovilo: „Ali je pravičen sodnik, skrben za blagor dežele, svobodnega rodu, branelec krščanske vere?“ Vsi so odgovorili: „Je, in bo vsekar.“

Kmet je stavil tretje vprašanje: „S kakšno pravico me hoče spraviti s tega sedišča?“ Vsi so odgovorili: „Odkupiti ti ga hoče s šestdesetimi penigli, s temi lisastimi živalmi (to sta lisast bik in lisasta kobila), tvoja hiša pa bo prosta davkov.“ Po tem odgovoru je kmet-ustoličevalec zapustil knežji kamen, vzel bika in kobilo ter z njima odšel. Novi deželni knez pa je sedel na knežji kamen. Ljudstvo ga je pozdravljalo, hvalilo Boga, da mu je dal pravičnega vladarja in prepevalo slovenske pesmi. Novega vladarja je zatem vodilo trikrat okoli knežjega kamna, ta je pa zavijtel gol meč na štiri strani neba, s čimer je simbolično potrdil, da je prevzel deželo v upravo in da jo bo branil pred sovražniki.

Po ustoličenju so spremljali kneza v spredu v gosposvetko cerkev, kjer ga je mazilil krški škof. Šele nato je novi deželni vladar slekel kmečko obleko ter se preoblekel v knežje oblačilo, v katerem je nato prisostvoval pojedini v proslavo ustoličenja. Popoldan pa je sledila poklonitev na Gosposvetem polju pred vojvodskim prestolom.

Postavitev vojvodskega prestola poleg knežjega kamna je razumeti takole: Vojvode so po povišanju Koroške v samostojno vojvodino leta 976 polagoma čutili željo, že na dan ustoličenja s svojim stanu primerno častjo izvrševati svojo službo, kar se je zgodilo pri popoldanskem obredu ob vojvodskem prestolu, ki pa je po zgodovinskih zapiskih izpričan šele po l. 1286. Marsikateri tujec se je namreč v visokem srednjem veku posmeheval ob ustoličenju knezu, ki je nosil kmečko obleko. Opat Janez Vetrinjski pripoveduje, da so se nekateri tuji plemiči, ki so vojvodo Otona 1335. leta spremljali na Koroško, tem starodavnim običajem čudili, se celo posmehevali in norčevali ter menili, da se z vojvodo kaj takega ne sme več počenjati. Ta posmehe ob teh šegah in običajih moremo utemeljiti samo tako, da sodobniki vetrinjskega opata Janeza smisla celotnega poteka umešanja ob knežjem kamnu niso več prav razumeli. Le malo jih je bilo, ki so vedeli, da je to starodavna posebnost koroške dežele, da gre tu za narodne pravice, da se v njih časti spomin na domače karantanske vladarje.

Na kamnitem vojvodskem prestolu je delil novi vojvoda fevde ter razsojal pravde. Gre torej za vršitev oblasti, ki jo je knez sprejel pri dopoldanskem obredu na knežjem kamnu.

Prvotno je šlo pri ustoličevanju ob Krnskem gradu za umešanje lastnih slovenskih vojvod. Tako je v zgodovinskih virih slo-

Ob 550-letnici zadnjega ustoličenja karantanskih knezov

venski knez Borut okoli leta 738 imenovan „vojvoda Karantancev“. Ko pa je bila v sredi 8. stoletja Koroška priključena Bavarski, so nadomestili polagoma domače slovenske vojvode tujerodni plemiči. Vendar so tudi ti prevzemali do zadnjega ustoličenja pred 550 leti oblast od slovenskega ljudstva, ki ga je predstavljal kmet ustoličevalec.

Nemški cesar Oto II. je ločil Karantanijo od Bavarske ter jo dvignil l. 976 v samostojno vojvodino Koroško. Ker je Koroška posedovala važna izhodišča mesta na jug proti Italiji in na jug sploh, je bila cesarjem na prehodih v Rim izredno potrebna. Nemški cesar je zato gledal, da so vojvodski prestol zasedli res za to zmožni in poklicani mošje.

Vojvodska oblast je postala nato l. 1077 dedna. Tega leta je Henrik IV. podelil Eppensteinerjem dedno vojvodsko čast. Ta je prešla leta 1122 na Sponheimerje dokler ni bila v poznem srednjem veku leta 1365 prenesena na Habsburžane. Tako kakor Eppensteinerji, Sponheimerji so bili tudi Habsburžani vpeljeni v svojo službo po starodavnem obredu. Kot zadnji koroški vojvoda je bil 18. marca 1414 ustoličen Habsburžan Ernest Zelezni (Ernst der Eiserne).

Ta je tedanjemu ustoličevalcu Čatru in njegovemu rodu podelil privilegij, da niso plačevali davkov in da so bili pravi svobodnjaki. Zadnji potomec iz tega rodu — ustoličevalec — je bil Gregor Čater, ki je umrl leta 1823. Spomin na rod ustoličevalcev je bil med slovenskim ljudstvom na Koroškem še tako živ, da se je njegovega pogreba v Celovcu udeležila množica kmečkega ljudstva.

Dr. Bogumil Vošnjak ugotavlja v zvezi z obredom ustoličenja, da „vsebuje presenetljivo bogastvo simbolizma političnih idej“. V ustoličevanju je namreč na sijajen način izražena narodna suverenost, kakor se je pojavljala v zgodnjem srednjem veku, nezaupanje v knezovo moč in poročstvo proti despotizmu. Ti simboli so gospodarskega, demokratskega in narodnega značaja.

Nosilci te stare slovenske demokratske skupnosti so bili svobodni slovenski kmetje, ki so jih Nemci v srednjem veku v Schwabenspiegelu označevali, „da ne priznavajo plemstva in sile, ampak samo poštenje in resnico“. Ti kmetje so bili ponosen slovenski rod, o njih načinu izročanja oblasti je Aeneas Silvius, poznejši papež Pij II. dejal, „da noben narod nima takšnega primera državnega simbolizma“.

Dr. Klaus je obiskal Švico

Častni sprejem za Klauza v Švici. — Prisrčna udeležba švicarskega ljudstva.

Zvezni kancler dr. Klaus je prispel v torek popoldne v spremstvu zunanjega ministra dr. Kreiskega in državnega tajnika Boleterja na uradni obisk v Švico.

Na vožnji od letališča v mesto Bern je švicarsko ljudstvo prisrčno pozdravilo našega kanclerja. Tudi pred parlamentom se je zbrala velika množica in sprejela avstrijske goste z viharjem aplavzom.

Sprejema dr. Klauza in njegovega spremstva se je udeležila cela švicarska vlada. Zvezni predsednik von Moos je v svojem govoru maglasi posebno prisrčno prijateljstvo med Avstrijo in Švico. To kažejo gospodarski odnosi, ki so se v zadnjih desetih letih potrojili in pa skupna pripadnost k EFTA organizaciji, ki je prinesla nadaljnjo okrepitev gospodarskih odnosov.

Zvezni kancler dr. Klaus je v odgovoru prav tako omenil prisrčne prijateljske in gospodarske odnose in opozoril, da so bili vsi gospodarski problemi zmerom vodeni v medsebojnem zaupanju.

Avstrija pred težkimi gospodarskimi odločitvami

Avstrija stoji v gospodarskem oziru pred pomembnimi odločitvami. Mi hočemo — je rekel dr. Klaus — razpravljati o perečih vprašanjih svobodno in odkrito, tako kot je bila že od nekdaj navada med odgovornimi možmi Švice in Avstrije.

Na večernem banketu, ki ga je priredila švicarska vlada na čast avstrijskih gostov, je dr. Klaus dejal, da gospodarski položaj obeh držav — z ozirom na zemljepisno lego in druge okolnosti — ni enak. Tako n. pr. marsikatera vprašanja, ki nas trenutno tarejo, predstavljajo za nas večje težave kot za vas. Naše gospodarstvo ni tako solidno zgrajeno kakor švicarsko, zato moramo še bolj stremeti, da se očuvamo pred gospodarskimi pretresi. Zategadelj vas prosim, da to ali ono našo odločitev presoate iz tega vidika.

KOROŠKA DIJAŠKA ZVEZA

Vsi koroški Slovenci

NA PROSLAVO

550-LETNICE USTOLIČENJA

KARANTANSKIH KNEZOV V SLOVENSKEM JEZIKU

v nedeljo, dne 12. julija 1964, ob pol 3. uri popoldne v veliki dvorani Delavske zbornice v Celovcu.

Sodelujejo: Pevski zbor Koroške dijaške zveze, ansambel „Veseli študentje“, igralska skupina iz Gorice in folklorna skupina iz Trsta.

Predprodaja vstopnic v pisarni Krščanske kulturne zveze, Celovec, Viktringer Ring 26, in pri odbornikih KDZ, Völkermarkter Straße 5.

Od zadnjega ustoličevanja na Gosposvetem polju so se nad slovenskim ljudstvom na Koroškem dogajale stvari, ki so z leti povsem zamenjale slovensko ljudsko demokracijo. Nemško plemstvo je Slovincem vladalo vobče s prezirom ter s težnjo, da povsem uniči slovensko narodno zavest. Višek sta narodna nestrpnost in sovraštvo do vsega, kar je slovenskega na Koroškem, dosegla pod nacisti, zlasti med drugo svetovno vojno.

Izkušnje zgodovine so pokazale, da je za uspešen razvoj ter mirno sožitje obeh narodov v deželi neobhodno potrebno medsebojno spoštovanje in razumevanje na podlagi upoštevanja popolne enakopravnosti vseh deželanov in državljanov. Univerzitetni profesor dr. Karl Rauch je izjavil ob priliki svoje inavguracije 8. oktobra 1946 v Gradcu v zvezi z ustoličenjem za časa nemške nadoblasti: „Slovenski kmet predstavlja pri tem podeželsko ljudstvo, ki je v glavnem bilo slovenske narodnosti. Samo tedaj ima obred svoj pomen. To nas pelje nazaj v tisto dobo, ko so se v deželi tuji, uradni vojvode le s težavo uveljavili proti mogočnim domačim slovenskim družinam. Tako je lažje razumljivo, da so si vojvode v ljudstvu dežele iskali oporo, kar je pri obredu ustoličenja prišlo do izraza.“

Za blaginjo države in dežele je potrebna torej pomoč vseh, složno sodelovanje na podlagi priznavanja načela strpnosti, človečanskih svoboščin ter ljubezni do bližnjega.

V tem duhu bo praznovala naša mladina 550-letnico zadnjega ustoličenja koroških vojvod, polna ponosa na slavno zgodovino svojega naroda. Nedeljski praznik Koroške dijaške zveze je praznik vseh koroških Slovincem, to tembolj, ker bomo smeli pozdraviti v naši sredi tudi brate in sestre z Goriske in Tržaške. Utrdi naj v vsakem izmed nas zavest, da ni lepšega, kot staviti vse svoje zmožnosti in ideale v službo naroda, ki gleda vzravnano v bodočnost.

K R A T K E V E S T I

● Iz nekega tovarniškega kanala je rešila 40-letna Jolanda Bertsch, 2 in polletno deklico Karin Angerer iz Kennelbacha pri Bregenzu.

● Kredit do 15.000 šilingov brez poročila dajejo avstrijske banke proti izkazu o dohodkih.

● Močna neurja so divjala pretekli teden nad Wachauom, Waldviertlom in Mühlviertlom. Ceste in železniške proge so bile popolnoma neuporabne. Zgorelo je tudi več kmetij.

● Zaradi zaušnice je umrl v Badenu vratar Johan Ulip (53) z Dunaja. Ta je prisolil vajencu Wernerju R. (17) iz Pfaffstättena, ko se je vračal malo okajen, brez vzroka tri zaušnice. Fant, ne bodi len, mu je povrnil krepko zaušnico, a je pri tem Ulipa tako nesrečno zadel, da je na mestu umrl.

● V torek je našel smrt pod snežno lavi no eden najboljših smučarjev sveta, 31-letni svetovni mojster v slalomu iz Chamonia, Charles Bozon. Poleg njega je našlo smrt še 13 njegovih tovarišev, ki jih je snežni plaz iznenadil v montblanskem masivu.

● V pariškem špijonažnem procesu proti bivšemu uradniku NATO Paques, ki je špijoniiral za Sovjetsko zvezo, je zahteval državni tožilec smrtno kazen.

● Redkokdaj nanese, da prejme profesor diplomu iz rok svojega nekdanjega dijača. Prejšnji teden se je zgodilo na Dunaju: ob 50-letnici doktorata Ernsta Korefa so slovesno ponovili promocijo. Jubilaru je izročil doktorsko diplomu dr. Hofreiter, dekan filozofske fakultete, ki je bil nekoč Korefov dijak na gimnaziji v Linzu.

Politični teden

Po svetu . . .

PRAVOSODNI MINISTER ZDA R. KENNEDY NA POLJSKEM

Z navdušenimi ovacijami je sprejelo starodavno poljsko univerzitetno mesto Krakov pravosodnega ministra ZDA Roberta Kennedyja. Navdušenje je bilo tako veliko, da so množice zaustavile njegov avto, potem so ministra dvignili na rame in klicali v zboru: „Da bi živel 100 let!“ Ovacije v Krakovu so celo presegle one v Varšavi. Iz klicev ljudstva je bilo razbrati, da velja navdušen sprejem tudi mrtvemu Robertovemu bratu, predsedniku J. F. Kennedyju. Zato je Robert Kennedy zaklical množici: „Moj brat ne bi bil izvoljen za predsednika, če ga ne bi Poljaki tako ljubili!“ Za to je bil nagrajen z mogočnim aplavzom.

V Krakovu si je ogledal Kennedy v spremstvu svoje žene Ethel in njegove svačkinje, princesinje Lee Radzevill 600 let staro Jagelonsko univerzo. Minister je svoj obisk na Poljskem podaljšal še za en dan, da je tako mogel obiskati poljsko narodno svetišče Čenstohovo. V tem romarskem kraju ga je sprejel poljski kardinal Štefan Wyszyński.

Čprav je pravosodni minister ZDA potoval privatno po Poljski in Zapadni Nemčiji, je bila njegova naloga pomiriti vzhodno in zapadno Evropo ter ji prinesiti mir in napredek.

HRUŠČEV NA NORVEŠKEM

Sovjetski ministrski predsednik je prišel pretekli ponedeljek na petdnevni državni obisk na Norveško. To je bil tudi zadnji cilj 18-dnevne turnee po Skandinaviji. V luki glavnega mesta Norveške, v Oslu so ga slovesno sprejeli norveški ministrski predsednik Gerhardsen s člani vlade. Ko se je približala ladja Baškirijski pristanišču je pozdravilo 21 topovskih strelav visokega gosa.

Varnostne mere v osloški luki so bile v primeri z onimi v Kopenhagenu in Štokholmu prav minimalne. Za varnost je poskrbelo 300 neoboroženih policajev. V pristanišču se je zbralo okoli 3000 ljudi, ki so živahno ploskali, ko je stopil Hruščev na norveška tla.

Medtem, ko je na Švedskem izostal vsak stik z javnostjo, je tu na Norveškem Hruščev že v prvih urah svojega obiska prišel večkrat v stik z ljudstvom. Kakor prijazen dedek se je pokazal Hruščev pred nekim otrokom in fotografiji svetovnega tiska.

Obisk Hruščeva na Norveškem je bil predvsem gospodarskega značaja. Zato sta razpravljala vodja Kremļa Hruščev in norveški ministrski predsednik Gerhardsen o sovjetsko-norveških gospodarskih vprašanjih. Na koncu razgovorov je izjavil neki vladni poročevalec, da obstoji upanje na povečanje gospodarskih odnosov.

Na sprejemu, ki ga je vlada priredila na čast Hruščevu, je vzbudila nekaj presenečenja notranjepolitična opazka, da on ne bo določil svojega naslednika, ampak partija.

Med obiskom na Norveškem je zahteval Hruščev od norveških državljanov, naj bi se skandinavske dežele pridružile politiki nebloksovskih držav. Vodilni norveški dnevniki pa so Hruščevu zahtevo gladko odklonili. Njihova dežela — pišejo dnevniki — se priznava samo k organizaciji NATO.

TITO NA POLJSKEM

Pretekli teden je bil še en državnik na potovanju. Bil je to jugoslovanski predsednik Tito, ki je hradno obiskal Poljsko in se zadržal tam osem dni.

Cilj njegovega obiska na Poljskem je bil političnega kot gospodarskega značaja.

Zadnji dan Titovega obiska sta imela oba državnika velika govora.

Gomulka je v zvezi z obiskom Tita v bivšem velikem koncentracijskem taborišču Auschwitzu med drugim tudi dejal, da bi morali zapadni državniki, ki podpirajo bonnsko politiko, obiskati Auschwitz. Mogoče bi potem izgubili veselje Hitlerjeve naslednike oboroževati z jedrskim orožjem in bi mogoče potem razumeli, da Poljska ne verjame Zvezni republiki Nemčiji, če zatrjuje, da nima nobenih zahtev po ozemlju in atomskem orožju.

Tito pa se je v svojem govoru izrekel za enotnost komunističnega tabora in je podprl politiko Sovjetske zveze, ki temelji na miru. Miroljubna koeksistenca odgovarja še najbolj željam vseh narodov sveta, je rekel ob koncu govora Tito.

DE GAULLE V BONNU

Med štirimi očmi so bili minuli petek dvodnevni francosko-nemški pogovori med francoskim državnim predsednikom De Gaulle in nemškim zveznim kanclerjem prof. Ludvigom Erhardom. Razgovarjala sta se o svetovnopoličnih vprašanjih. Vzporodno s tem pogovorom so se sestali tudi pristojni ministri.

De Gaulle je prispele v spremstvu 7 ministrov na kölnsko letališče, kjer ga je pozdravil zvezni kancler Erhard s svojim spremstvom. Vožnja od letališča do Bonna je bila izvedena do zadnjega trenutka v tajnosti.

Nekaj ur za De Gaulleom je prišel tudi francoski ministrski predsednik Georges Pompidou v Bonn.

Po enoinpolurnem razgovoru sta se De Gaulle in Erhard predstavila tisku. Naglasila sta, da sta preraševala probleme, ki se tičejo obeh dežel, evropska vprašanja in pa svetovni položaj. Tovrstna vladna pogajanja so predvidena v nemško-francoskem prijateljskem paktu od leta 1963.

PREDSEDNIK LÜBKE PONOVO IZVOLJEN

Nemška zvezna skupščina je minuli četrtek v Berlinu izvolila dosedanjega zveznega predsednika Heinricha Lübkeja za nadaljnjih 5 let za zveznega predsednika Zvezne republike Nemčije.

Za Lübkeja je glasovalo 710 poslancev, 123 poslancev je bilo za FDP kandidata Bucherja, 187 poslancev pa se je vzdržalo glasovanja.

Predsednik skupščine Gerstenmaier je izjavil, da pomeni volitev v Berlinu demonstracijo povezanosti Zvezne republike Nemčije z Berlinom, pa tudi z Nemci za železno zaveso.

DRŽAVNI PREDSEDNIK DR. SCHÄRF

je v zadnjih tednih opravil obširen potovalni program. Zadnji njegov uradni obisk je veljal Zahodnonemški zvezni republiki, kjer se je v Bonnu sestal s tamkajšnjim državnim predsednikom dr. Lübke-jem, zveznim kanclerjem dr. Erhardom in še nekaterimi vidnimi politikami oziroma državniki. V teku svojega bivanja v Zah. Nemčiji je predsednik dr. Schärf obiskal tudi mesti Heidelberg in Hamburg.

Po mnenju politikov ta obisk ni toliko veljal političnim posvetovanjem, temveč bolj sosedski vljudnosti in medsebojnemu zagotovitvi točasnih dobrih prijateljskih odnosov med obema državama, med katerima trenutno ni kakih nerešenih problemov.

NA GRADIŠČANSKEM

so se prejšnji teden po skoraj štiri mesece trajajočih pogajanjih vendarle zedinili glede sestave nove deželne vlade. Na ta način je končan „koalicijski boj“ med obema vladnima strankama. Kot znano, je pri deželno-zborskih volitvah 22. marca t. l. OeVP izgubila en mandat v korist SPOe; izid volitev je bil naslednji: SP 16 mandatov, VP 15, FP 1.

Za deželnega glavarja je bil izvoljen — brez glasov Ljudske stranke (VP) — socialist Bögl, za prvega podglavarja pa deželni svetnik Polster (VP).

REFORMA RADIA IN TELEVIZIJE

je v zadnjih mesecih dvignila posebno veliko prahu po vsej Avstriji. Zastopniki obeh koalicijskih vladnih strank se razgovarjajo in pogajajo že dobrega pol leta, a brez vsakega pozitivnega rezultata. Po vladnem načrtu bi moral biti ta problem rešen do torka, 30. junija t. l. A tudi ta dan so pogajanja propadla.

Medtem pa so v zadnjih tednih organizirala uredništva 40 neodvisnih avstrijskih časopisov posebno akcijo, v kateri so pozvala bralce oz. vse avstrijsko ljudstvo, naj se izjavi glede reorganizacije in reforme oz. zboljšanja, in je bil v ta namen sestavljen poseben zakonski osnutek, vsebujoč 18 članov. Že takoj prve dni je začelo tako rekoč „deževati“ odgovorov v uredništva omenjenih listov.

Ta akcija pa nekaterim politikom in tudi vodstvu radia oz. televizije ni posebno polni in so nekako ogorčeni nad njo. V tej zvezi smo doživeli pretekli petek v Avstrijski televiziji posebno oddajo — nekako debatno uro. S strani vlade so se je ude-

Predsednik Lübke je naglasil, da bo njegova najvišja dolžnost sedaj, ko je ponovno izvoljen, predstavljati celo Nemčijo. Kot skupni veliki cilj pa je označil, da bo nemški narod sam odločal o svoji usodi in o enotnosti naroda.

NEMIRNI KONGO

Položaj v Kongu, ki se je zaradi nemirov v Severni Katangi v zadnjem času močno poslabšal, je že zahteval prve žrtve med katanškimi politikami. Tako so uporniki v mestu Albertville v severni Katangi umorili predsednika Severne Katange in Baluba poglavarja Jasona Sendveja. Enaka usoda je doletela tudi tri ministre severne Katange. Uporniki so baje že sestavili novo vlado.

Medtem se je začelo v Kongu ljudsko glasovanje o novi ustavi. V Leopoldville sta se vrnila na poziv vlade premiera Adule Čombe in Kalondži, kralj Baluba plemena. Vendar pričakujejo še tretjega znanega politika, Antoina Gizenga, ki je še zmerom v pregnanstvu na nekem otoku v ustju Konga. Čombe je namreč že zahteval, da mora biti tudi Gizenga navzoč pri pogajanjih.

Umor Sendveja je Čombe ostro obsodil. Čeravno sta si bila oba politika sprva neizprosnata sovražnika, sta se pozneje pobotala, ko se je razbilo stremenje po avtonomiji Katange.

Ko je 30. junija zapustil Kongo zadnji vojak OZN, je ministrski predsednik Adula odstopil. Sedaj se še ne ve, kdo naj prevzame vodstvo dežele. Ni izključeno, da bo naslednik Adule Čombe, čeravno ga domači politiki napadajo. Mogoče je Čombe prav v tem trenutku še najbolj sposoben prinese red v deželo, kakor je to storil za časa katanške krize, ko se mu je posrečilo ohraniti deželi evropske strokovne delavce in gospodarske izvedence. Čombe hoče sestaviti koalicijsko vlado: Čombe, Kalondži, Gizenga.

. . . in pri nas v Avstriji

ležili prosvetni minister dr. Piffel-Percevic, socialni minister Probst, pravosodni minister dr. Broda in narodni poslanec generalni tajnik Ljudske stranke dr. Withalm, akcijo neodvisnih časopisov pa sta zastopala člana dveh uredništev.

Na tej televizijski konferenci je vsakdo imel pravico zagovarjati svoje stališče. Resnici na ljubo povedano moramo pripomniti, da smo bili nad načinom razvijanja in poteka debate precjz neprijetno preseženi — posebno nad obema socialističnima zastopnikoma. Če si tako vidni vladni zastopniki dovolijo malodane pred vso avstrijsko javnostjo tak netoleranten način debate, potem se ne čudimo, da pride do tako malo pozitivnih rezultatov na sejah raznih vladnih odborov in pododborov, ko razpravljajo bolj za zaklenjenimi durmi — sami med seboj. Posebno minister dr. Broda je kar naprej zatrjeval, da je ves predmetni zakonski osnutek en sam nesmisel in nekonstruktiven ter da gre tej koordinirani akciji neodvisnega časopisja v glavnem le zato, da bi bila odstranjena iz radijskega vodstva oba socialisti: tehnični ravatelj Fuchsler in televizijski ravatelj Freund; 16 članov osnutka zasluži kvečjemu mesto v košu za papir, le dva sta zaradi svoje kritičnosti vredna majhne debate.

Oba zastopnika neodvisnega časopisja sta se še dovolj odločno uprla temu zlonamernemu podtikanju in izjavila, da je dejanski namen te akcije izboljšanje, reforma in delna depolitizacija avstrijskega radia, kajti nihče ne more očitati tem časopisom, da zasledujejo kake materialne koristi; njim je pred očmi le splošna ljudska nevolja zaradi pomanjkljivosti in nezdruženih razmer pri radiju.

ZAKON ZA VARSTVO MLADINE

je pretekli teden koroški deželni zbor soglasno odobril. Dosedaj je namreč — zanimivo! — še vedno veljala tozadevna Himmelferjeva uredba iz l. 1943. Čprav po mnenju domačih politikov novi zakon še ne predstavlja idealne rešitve mladinskih problemov, vendar pomeni pomemben korak naprej k čimprejšnji tako splošno, zaželeni doseg enotnega državnega mladinskega zakona.

Po ustavi spada namreč mladinska zaščita v področje (kompetenco) vsake posamezne dežele. Na ta način lahko pride do slučajev, da ena dežela izda kaka zakonska določila, ki so mogoče v protislovju s podobnimi določili sosedne dežele.

SLOVENC

doma in po svetu

Nov doktor

Na tržaški filozofski fakulteti je v ponedeljek 22. junija z najboljšim uspehom promoviral g. Andrej Bratuž iz znane Bratuževe družine iz Gorice. G. Bratuž že več let poučuje na tržaških nižjih srednjih šolah in je tudi zvest sodelavec in večletni paginator pri „Katoliškem glasu“. Po zgledu svojega pokojnega očeta Lojzeta Bratuža že od vsega začetka sodeluje pri zboru „SKPD-Lojze Bratuž“ in v odboru istega društva ter je tudi odbornik SKPD „Mirko Filej“.

Tudi koroški Slovenci se veselimo z njim in njegovimi domačimi in mu iz srca čestitamo.

Slovenska folklorna skupina

župnije Marije Pomagaj in rajalna skupina slovenske šole v Kanadi sta pod vodstvom Cirila Sorčaka 8. maja nastopila na Freedom festivalu v O'Keefe Centru v Torontu. Prišla sta med finaliste in znova nastopila na zadnjem dnevu festivala dne 10. maja. Ocenjevalna komisija jima je prisodila drugo mesto ter nagrado 300 dolarjev.

90 let star Tržačan

Nedavno je praznoval svojo devetdesetletnico Josip Ferletič iz Trsta.

Rojen je bil v Dolu — Opatje selo. Izučil se je za kamnarja. Pozneje se je preselil v Trst, vendar je ostal navezan na svoj rojstni kraj, od koder si je pripeljal nevesto. Svoj dom sta si ustanovila pri Sv. Ivanu. Žena mu je pred leti umrla, otrok pa nista imela, zato sta vzela za svojo pranečakinjo Jožico Ferletič, pozneje poročeno Koršič. Jubilat se počuti pri tej domači družini dobro. Sedaj gospodarita onadva na njegovem posestvu in nadaljuje njegovo delo v slovenskem duhu, ker je bil jubilat zmerom zaveden Slovenec in pošten katoliški mož.

Dva novomašnika v Beneški Sloveniji

Slovenci v krajih nad Čedadom imajo letos dva novomašnika. V Oblici nad Sv. Lenartom je pel novo mašo Rino Markič, ki je edini fant v družini sedmih otrok. Njegov oče je dolgo delal v belgijskih rudnikih. Pridigal mu je g. Valentin Birtič, župnik iz Dreke.

Drugi novomašnik pa je Peter Pavel Kostaperarja iz Dolenjega Barnasa pod Št. Petrom Slovenov. Njegov župnik je na dan njegove maše praznoval zlato mašo, ki jo je mladi mašnik nadvse lepo ovenčal s svojo novo mašo.

Smrt kanonika Ivana Petričiča

Beneški Slovenci so imeli med kanoniki čedajškega kapitlja svojega zastopnika: msgr. Ivana Petričiča. Ta je nedavno pri 93 letih umrl. Rodil se je l. 1871 v Gorenjem Barnasu. Bil je med drugim župnik pri Sv. Lenartu in dekan v Št. Petru. Leta 1935 v času fašizma so ga fašisti spravili od tam proč s tem, da so ga povišali v čedajškega kanonika, v Št. Peter pa poslali Italijana. Odtlej je bil msgr. Petričič stalni slovenski spovednik v Čedadu. Njegov pogreb je bil 25. junija in se ga je udeležilo okoli 20 duhovnikov, med njimi naš šentiljski župnik Lovro Petričič, njegov sorodnik.

Slovenski alpinisti na Spitzbergih

Maja je odpotovala alpinistična odprava na Spitzberge. Odpravo, ki šteje šest članov, sestavljajo izkušeni alpinisti: Tone Šazanov (vodja), Branko Pretnar, Mikec Drašler, Janez Duhovnik, Marko Butinar in dr. Uroš/Tršan. Odprava je odpotovala z vlakom preko Avstrije, ZRN, Danske in švedske na Norveško do Narvika, od tod do Trömsa. V Trömsu so nadaljevali z ladjo „Lyngen“ 900 km dolgo pot do otočja. Odprava se bo ob koncu julija oziroma v začetku avgusta po isti poti vrnila v Ljubljano.

V Trstu razstavlja Faganel

V galeriji Rossoni v Trstu je razstavljal od 21. do 30. junija mladi slikar Robert Faganel, ki je rojen v Vrtojbi.

Njegovi pokrajinski motivi v olju se odlikujejo po spontanem občutju in slogu. Faganel ne hlasta za novimi izumi, ampak z nekim za njegovo mladost kar izrednim mirom in samozavestjo slika tako, kakor mu prija. In to je jamstvo, da je res umetnik.

DVOJNIH PLAČ NE BO VEČ!

Koroški deželni zbor je prav tako prejšnji teden razpravljal o dvojnih plačah članov deželne vlade, ki so hkrati deželni uradniki. Na socialistični predlog je bilo soglasno sklenjeno, da še naprej prejemajo plačo kot javni uslužbenci in le ono razliko, v kolikor bi bila plača člana vlade večja. Vprašanje oprostitev od službe onih deželnih poslancev, ki so hkrati javni uslužbenci, je bilo odstavljeno z dnevnega reda in preloženo na jesensko zasedanje.

Dan svetega Mohorja

Dan svetega Mohorja, 12. julija, bi bil za nas tak dan kot je godovni dan kakšnega drugega mučenca, če ne bi bilo Družbe sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja je mučenčev ime proslavila in ga s svojimi knjigami leto za letom slavila, da je med nami sv. Mohor velik in spoštovan svetnik.

Zato ob njegovem godu spregovorimo nekaj besed o naši Družbi.

Na neki Slomškovi podobici, ki sem jo dobil v Globasnici, je zapisano: „Anton Martin Slomšek, prvi lavantinski knezoškof v Mariboru, ustanovnik „Družbe sv. Mohorja“, velik učenik in prijatelj slovenske mladine, slovenski pesnik in pisatelj, ki je budil teptani slovenski narod in mu kazal pota do lepše in srečnejše bodočnosti, rojen kot sin slovenskega kmeta...“

Ali je res ta služabnik božji, škof Slomšek ustanovitelj naše Mohorjeve družbe? Naravnost ustanovitelj ne, pač pa tisti, ki je druge vzpodbujal in njihova dejanja z veseljem podprl in s svojo veljavo in zaslonbo tudi praktično omogočil.

Na podlagi dokumentov, ki jih imamo, je razvidno, da so bila med nami že razna prizadevanja, posebno Slomškova, da bi ustanovili knjižno založbo za ljudstvo. Tak prizadevanja so bila leta 1835, 1843 in 1845. Toda vsi poskusi pred letom 1848 so bili zatrti in šele takojmenovana „pomlad narodov“ je za tako dejanje pripravila tla.

Za kaj je šlo pobornikom zamisli slovenske knjižne založbe? Predvsem za omikanje in narodno prebujanje slovenskih ljudskih množic. Kakor je treba rože ne le saditi, ampak zalivati, gojiti, tako je treba človeka ne le na svet spraviti, ampak tudi učiti, oblikovati, izobraževati in vzgajati. Zakaj je treba človeka narodno prebuditi? Zato, ker če mu ne poveš, kaj je njegov rod, kakšni družini pripada, bo kakor sirota brez očeta in matere in bo hodil po svetu pod tujim imenom ter bo vse življenje imel na sebi nek čut, da je predruženec, da ni pristen, da ni samosvoj. Bo kakor vrana, ki se krasi s tujim perjem...

Spodbudo za dejansko ustanovitev Mohorjeve družbe sta dala Andrej Einspieler in Anton Janežič, učitelj slovenščine v C-

lovcu. Organizirala sta pripravljalni odbor, ki je 27. julija 1851 podpisal vabilo, s katerim so povabili rojake na ustanovitev Društva sv. Mohorja. To društvo ima namen, so zapisali, „na svetlo dajati in razširjevati dobre knjige, ki um, srce in voljo ljudi razsvetliti in požaliti in se zraven tudi dober kup razprodajati zamorejo.“ Tako je začelo Društvo delovati leta 1852, ko je izšel njegov prvi knjižni dar, ko so izšle prve njegove knjige.

Osem let je Društvo delovalo in marsikaj doživelo. Ni manjkalo tudi nevoščljivosti, ljubosumnosti, samoljubnosti, osebne užaljenosti, pa tudi nerazumevanja. Mladika se kar ni hotela prijeti. Zraven tega so nastopile neugodne politične razmere za male narode v tedanji Avstriji. Ko bi ne bilo vsestranske moralne in denarne podpore škofa Slomška, bi bilo Društvo že izhiral. Njegova pomoč in pa vztrajnost in delavnost zavednih narodnjakov sta Društvo vzdržala pri življenju ter našla pot za naprej.

Mohorjeva družba pripravlja nov knjižni dar

Potrkal sem na vrata podgorskega župnika, dekana msgr. dr. Janka Hornböcka, ki je ravnatelj Družbe sv. Mohorja, da ga kaj povprašam o delu Mohorjeve družbe. Lepo me je sprejel in kar kmalu sem začel z vprašanji...

„Gospod monsignor! Nekaj sem slišal, da pri Mohorjevi družbi že pripravljate nov knjižni dar. Kaj bo obsegal ta knjižni dar?“

„Seveda je že treba pripravljati nov knjižni dar. Ko ene knjige izidejo, moramo misliti na nove, če jih hočemo drugo jesen izdati,“ mi je odgovoril. „Letos bo spet izšel Koledar. V njem bo marsikaj zanimivega in ga bodo udje Družbe sv. Mohorja radi znova in znova prebirali. Lanski Koledar nam je ves pošel, tako so bili z njim povsod zadovoljni. Prepričan sem, da bodo tudi z letošnjim. Vsaj koledarsko knjigo naj bi kupili v vsaki hiši! Tako bodo deležni tudi vseh duhovnih dobrot, ki jih nudi Družba, ki je bila osnovana in je še vedno

Dne 22. januarja 1860 so se zbrali celovski Slovenci in Društvo preuredili v Družbo sv. Mohorja kot cerkveno bratovščino po nekaterih vzorcih drugih narodov, posebno čeških. Na tej ustanovni skupščini je bil izvoljen prvi delovni odbor pod predsedstvom kanonika dr. Valentina Müllerja.

To pot se je pa sadika prišla. Družba je zajela lepo število udov, ki so plačali knjige za prihodnje leto. Z zbranim denarjem so kupili papir, plačali delavce, knjige nabavili in jih potem razdelili udom, obenem pa pobrali udnino za naslednje leto. Pripomniti je treba, da je bilo plačevanje udnine vnaprej eden glavnih kapitalov. Na tej podlagi je Družba delovala iz leta v leto, si zgradila lastno tiskarno, ki je v Celovcu obratovala do leta 1920, prav tako primerno knjigovoznico in prišla do svojega poslojpa.

To slavno Družbo smo po zadnji vojni obnovili in takorekoč na njenih razvalinah znova gradimo. Vsak, ki na ta ali oni način podpre Mohorjevo družbo, je njen graditelj. Danes, ko se toliko poudarja skupno, kolektivno delo na vseh področjih, z vsemi svojimi silami delajmo za nadaljnji obstoj in napredek naše Družbe sv. Mohorja!

potrjena kot bratovščina za širjenje dobre tiska.“

„Ali boste tudi letos izdali kakšno zanimivo povest?“

„Letos bomo izdali dve povestni knjigi. Prva, ki ji po stari navadi rečemo „večernice“, bo zgodba o fantu, ki ga je oče dal študirat v mislih, da bo morda duhovnik ali kak drug izobraženec. Toda fant se vrne domov na kmetijo, na pol došolan in tam se začne njegovo življenje, ki ga je pisatelj Ivan Matičič zelo zanimivo popisal.“

„Potemtakem letošnje povesti ni napisal pisatelj Mauser, ki ga tako radi beremo na Korškem.“

„Ne. Letošnje povesti so napisali drugi. Pisatelj Mauser nam pripravlja knjigo za drugoletni knjižni dar. Toda povedati vam moram še, o čem bo pisala druga letošnja povestna knjiga. Pisala bo o ciganki, o turških časih, o upornikih graščakom, napeta in pretresljiva zgodba, da bi se človek jokal z nesrečno usodo kmečkega dekleta, ki je poročila in imela otroka z možem, ki je nenadoma izginil neznano kam. Ta knjiga se imenuje „Črna žena“, prva knjiga pa „Fant s Kresinja“.

„Ali bo Družba sv. Mohorja izdala tudi kakšno nabožno knjigo?“

„Družba bo letos izdala tudi lepo in sodobno knjigo o konvertitih. Konvertit je človek, ki se je spreobrnil in postal veren in delaven katoličan. Gospod Sodja, ki misijonari med Slovenci po Kanadi, nam je popisal v lepi obliki na kratko sedemnajst sodobnih, modernih mož in žena, ki so našli pot k Bogu. Zato bo ta knjiga imela naslov „Našli so pot“. Znova in znova bodo to knjigo naši ljudje prebirali in se o njej pogovarjali. Je namreč zelo poučna.“

„Ali Mohorjeva družba še kaj pripravljajo?“

„Poleg teh knjig je Družba že izdala lepo knjigo „Zgodbe svetega pisma za šolo in dom“, ki jo zelo priporočam vsaki družini. Potem smo pripravili in založili molitvenik z večjimi črkami „Slava Gospodu“, s katerim bodo naši mlajši lahko razveselili svoje starejše, svoje tete in strice in poznane. Naši starejši tako radi prebirajo lepe molitvenike, a imajo knjige včasih tako drobno pisavo, da tudi očala veliko ne pomagajo. Sedaj pa bodo imeli na razpo-

lago molitvenik z raznimi molitvami, pisan z večjimi črkami. Pripravljamo z večjimi črkami tudi knjigo beril in evangelijev, ki se berejo pri maši. Upamo, da bomo v adventu to knjigo že imeli natisnjeno in lepo zvezano, da bo uporabna tako za službo božjo kot za branje doma. Našim starejšim bolnikom bo ta knjiga mnogo opešala težke ure in samoto, ko ne morejo v cerkev.“

„Ali vam ponujajo še kakšne druge knjige v tisk, gospod monsignor?“

„Tudi to. Imamo več rokopisov za knjige, tako za povesti kot za pesmi. Parkrat so celo v nekaterih listih napisali, da naša Družba premalo izdaja in premalo stori za kulturo. Menda drugim tiskamo v tiskarni knjige, našemu ljudstvu pa ne. Res je, da naša tiskarna tiska knjige drugim, ki nam delo v redu in pošteno plačajo. Na ta način imajo naši delavci stalen kruh in lahko preživljajo s svojim delom svoje družine. S tem zaslužkom tudi lahko obnavljamo in izboljšujemo naše stroje v tiskarni. Da pa še več naših knjig ne izdamo in ne natisnemo, je vzrok v tem, ker imamo premalo prijateljev, ki bi knjige med našimi ljudmi prodajali in širili. Naša Mohorjeva družba ni kakšna družba, ki ima naložen kapital v velikih mednarodnih ustanovah in bi ji ta kapital donasal velike obresti, iz katerih bi lahko zalagala knjige. Ves naš kapital so naši preprosti ljudje, ki knjigo kupijo.“

„Toda saj se dobi denar za prodane knjige...“

„Res, če knjigo prodaš, dobiš denar zanj. Toda ne pozabite, da je treba za vsako knjigo denar prej imeti, predno jo prodaš, kajti papir in delavce ter drugo je treba sproti plačati, ko še nisi prodal nobene knjige. Zaslužek pri knjigah je pa majhen, ker ne moremo knjig prodajati za tako ceno, kot prodajajo druge knjige. Ljudje si žele poceni knjig. Nekateri tudi ne zmorejo, da bi kupovali drage knjige.“

„Kaj bi si pa, gospod monsignor, kot ravnatelj Mohorjeve založbe želeli?“

„Kaj bi si želel? Marsikaj. Prosil bi rad predvsem vse naše rojake, da povsod kupijo letošnji knjižni dar, ki ga bodo dobili spet o Vseh svetih. Takrat se začneja jesenska zimsko doba, ki je primerna za branje. Marsikatero urico v dolgih večerih lepe knjige skrajšajo in opešajo. Potem si že dolgo želim, da bi naši izobraženci, učitelji in učiteljice in drugi pomagali Družbi, tako pri širjenju knjig kot pri pisanju kakšnih člankov in zgodb. Vse prav lepo vabim v krog Mohorjevih sodelavcev. To je lepo delo za narod. Mohorjeva odpira na široko vrata za sodelovanje. Slavno in starodavno ime ima, toda leto za letom je treba Družbo tako rekoč graditi. L. 1947 je znova začela, skoraj iz nič. Kar se je naredilo, se je naredilo s požrtvovalnim in vztrajnim delom. Sedaj vedno bolj potrebuje širokega kroga sodelavcev. Vsem plemenitim srcem širom Korške tople priporočam podpiranje izdajanja knjig. Kako bi lahko več storili, ako bi imeli nekaj desetnih dobrotnikov, ki bi vsako leto darovali nekaj tudi za izdajo knjig. Naj bi Družbe sv. Mohorja ne pozabili tudi pri testamentih! Tako malo je takih src!“

„Sedaj sem vas pa že preveč dolgo zadrževal, gospod monsignor. Oprostite moj vprašanje. Saj nisem spraševal le zase, iz svoje radovednosti. Hotel sem ob prazniku sv. Mohorja kaj napisati tudi o naši tako pomembni in važni Mohorjevi družbi za „Naš tednik“. Zato sem mislil, da je najbolje, da grem k vam, ki vodite Mohorjevo založbo. Prav lepa hvala za vaše odgovore.“

R.

V dolini Desetega brata

Ob 120-letnici Jurčičevega rojstva

Na širokem prevalu ob cesti Stična—Zužemberk leži gručasta vas Muljava. Svet je kraški, valovit, zaprt sam vase, brez širokega razgleda, posejan z vrtačami in kottinami, vendar precej rodovit. V starem veku je preko gozdnatih vrtač zahodno od Muljave vodila rimska trgovska cesta, katere sledovi so še danes vidni.

V starem času je stalo v okolici več gradov, ki so danes v razvalinah, a jih srečujemo v Jurčičevih spisih: grad Kozjak je danes razvalina na hribu Kozjaku, dve uri hoda vzhodno od Muljave. Pol ure vzhodno od Kozjaka se je dvigal Šumberk. Jurčič je oba uporabil v **Juriju Kozjaku**. Na drugi strani vasi je stal Mačerolec, nekoliko dalje od tu proti severozahodu pa **Kravjak**, **Jurčičeve Slemenice v Desetem bratu**. Četrte ure nad Kravjakom in uro hoda od Muljave je po ljudskem pripovedovanju kraljeval **grad Roje**, kamor je postavil Jurčič svojo **Povest Grad Rojinje**. Nad izvirom reke Krke nad krško podzemeljsko jamo se je dvigal grad Vrhkrka, a ga je razdejal Jan Vitovec v bojih za celjsko dediščino. V vasi Hudo pri Stični imamo še danes Fedranovo graščino, kamor je postavil pisatelj graščaka Sova v Domnu.

Izmed vseh teh pa je zgodovinsko in krajevno najznamenitejši starodavni stiški samostan očetov cistercijanov, belih menihov, iz leta 1135. Jurčič ga večkrat omenja.

To je Jurčičeva ožja domovina, polna naravnih lepot in romantičnih zanimivosti. Budile in poživljale so jih še razne pripovedke, ki so krožile med ljudstvom. To je tudi epski svet njegovih del tja do odhoda z Dunaja (Kozjaka, Domna, Desetega brata, Cveta in sadu, Sosedovega sina, Doktorja Zobra itd.). To je Jurčičev svet, ki ga obdaja žar pisateljevega domoljubja in romantične zaverovanosti v kraje in čase svojih dedov.

V cerkvenem oziru spada Muljava v župnijo St. Vid pri Stični. Tisti del vasi pa, kjer stoji Jurčičeva hiša, pripada Krki.

Pred sto leti je štela vas 22 hiš, danes jih ima 34.

Tu se je rodil 1844 pri Pajštbarju na številki 19 pisatelj Josip Jurčič.

Njegov oče Marko je bil doma iz Jablanice pri Kostanjevici. Po rodu je bil najbrže uskok, kar bi kazala priimek in ime, pa tudi govorica. Še mlad je odšel z doma, kjer je bila revščina, in služil za postiljona po različnih krajih na Dolenjskem. Nato je prišel za kočijaža k oskrbniku stiškega samostana. Leta 1840 se je priženil na četrto grunta k Pajštbarju na Muljavo, in sicer na oni konec vasi, kjer se pot zavije ter se imenuje Zavod (Zavojšček — Jurčičev podpis v prvih delih). Trdo je moral delati, zato je bil precej skop in zelo strog, resen in brez pravega smisla za šale in vžaje. Josip ga je nekoliko upodobil v Obrščaku v Desetem bratu.

Njegova žena je bila taka kot vse slovenske matere: tiha, delavna, skrbna, sveča, ki izgoreva za druge. Brez dvoma je bila njena želja, da je sin odšel v šole.

Pri hiši je živel tudi materin oče, nekaj vaški vsevedež, utelešena ljudska modrost in sijajen pripovedovalec nekdanjih zgodb. Jurčič piše o njem: „Imel sem deda 77 let starega. Sedeli so vso božjo zimo za pečjo, z roko so podpirali „z devetimi orli“, pa pripovedovali so ven in ven, kaj se v tem in tem kraju od „njega dni“ pripoveduje, kaj so sami doživeli in kaj se je v starih časih godilo. Zlasti so radi pripovedovali pravljice in pripovedke. V tem jih ni presegel nihče v vsej soseski“.

Jožek je bil najboljši poslušalec in neutruden izpraševalec. Ded je bil Jurčiču prvi literarni učitelj. Če je po očetu podedoval postavo in šibkost zdravja in podjetnost, ima z materine strani dar širokega epskega pripovedovanja, smisel za domače romantične zanimivosti, za napetost zgodbe in nazorno izražanje v krepkem ljudskem jeziku.

Poleg Josipa so imeli Pajštajbarjevi še dvoje otrok: starejšo Marijo in mlajšega Antona. Vsi trije so se prav dobro razumeli.

Ob desetletnici Trinkove smrti

Deset let je minilo, odkar ni več med živimi msgr. Ivana Trinka.

Deset let — skoraj bi človek ne verjel, da je že toliko časa od takrat, ko je prenehalo biti srce očaka Slovencev pod Matajurjem, buditelja vseh zamejskih Slovencev. Po svojih delih je on še vedno živ med nami.

Postojmo v mislih za trenutek ob Trinkovem grobu, ki zre z višine na njegovo zemljo in rod, kateremu je razdal bisere iz bogate zakladnice svojega duha in srca.

Svojo molitev in besedo, pesem in povest, slikarski čopič in skladbo, vse to je uporabljal, da je svoje rojake dramil in vzgajal k verski in narodni zavesti. Skozi njegovo šolo je šla dolga vrsta duhovnikov in razumnikov, ki so sprejemali njegove nauke in spodbude v najtežjih časih. Nje-

gova semena so sejali in jih še pokladajo v srca sedanjega rodu. Semena so vzklila in se bodo razrastla v drevo.

Trinko se pa ni zaprl samo v meje svoje ožje domačije. Kot predstavnik beneških Slovencev v deželnem zboru, kot član znanstvenih družb, kot filozof in pisatelj je predstavil svoje kraje in ljudi tudi zunaj svojemu svetu. On je prvi pokazal sosedom in svetovni javnosti, da živi na koščku zemlje ob Nadiži, Teru in Beli vodi najzapranejša veja našega rodu. On je prvi pokazal pot za sporazumevanje in dobro sožitje med sosedi.

Kot Mojzes je hodil pred svojim ljudstvom...

Te misli vstajajo ob grobu, ki krije njegove zemeljske ostanke, duh njegov se pa še vedno pne nad nami kot dobri genij, ki čuva svojo zemljo in svoj rod.

CELOVEC

Na graški univerzi je bil 3. julija 1964 promoviran č. g. Janez Skuk za doktorja teologije. Mlademu doktorju iz srca čestitamo ter mu želimo mnogo uspeha in božjega blagoslova na njegovi duhovniški poti. — Na mnoga srečna leta!

Častiti gospod doktor je rojen 29. oktobra 1933 v pliberški fari. Leta 1958 je bil posvečen v mašnika in bil najprej kaplan v Dobrli vesi. Sedaj je štiri leta prefekt v Mohorjevem dijaškem domu. Poleg svoje službe je marljivo študiral in dosegel sedaj čast doktorja.

CELOVEC

(Veseli dogodek)

Gospodična Anica Tischler, hči ravnateljice dr. Joška Tischlerja, je bila pred kratkim graduirana na Dunaju za diplomirane trgovca. Iskreno čestitamo!

UDE DRUŽBE SV. MOHORJA
NA KOROŠKEM

obveščamo,

da si letos lahko ogledajo v osmini praznika sv. Mohorja

Družbino TISKARNO.

Ogled tiskarne je možen v četrtek, 16. julija dopoldne ob 10. uri in popoldne ob treh.

Družba sv. Mohorja v Celovcu.

RADIŠE

(Naši dragi krstni botri v spomin)

V soboto, 20. junija je obstalo blago srce Culehnerjeve mame, oziroma babice, Marije Wrulich, roj. Korpič, tretjerednice, v visoki starosti, 84. letu življenja.

V ponedeljek, na dan sv. Petra in Pavla, smo jih v spremstvu treh duhovnikov, č. g. Cvetka, č. g. Lampichlerja in domačega g. župnika spremljali na zadnji poti k sv. Lambertu na Radiše.

Velika udeležba pogrebcev je pokazala, kako je bila rajna priljubljena, ker nikomur ni storila kaj hudega in je vsakemu pomagala, kar je pač mogla.

Doma je bilo devet otrok, od katerih so trije še majhni umrli. Dva sinova sta padla v zadnji vojni. Ostalih štirih pa je zapustila veliko bogastvo, in sicer ne materialno, ampak — duhovno, ker jih je vzgojila v verskem in narodnem duhu, za kar so ji lahko hvaležni. Otroci pa so ji tudi skazovali svojo ljubezen. Pregovor pravi: „Kakršno življenje — takšna smrt.“ Dobro pripravljena — še par ur pred smrtjo — je sprejela sv. popotnico za nebesa.

Življenje Culehnerjeve mame je bilo bolj trnjevo kot pa rožnato in njeno geslo je bilo: „Moli in delaj!“ Devetnajstega leta je postala vdova. Preko štirideset let je kot vdova s kopico otrok, katerim so bile za delo vsem še prešibke roke, preživljala številno družino na majhni gorski kmetiji, četrto bolj skromno, a vendar niso poznali stradanja.

Na domačiji zdaj gospodari starejši sin Šiman, ki je poznan kot spreten in požrtvovalen pevovodja. Rajna je bila skoraj čisto slepa. Po operaciji je zdravnikom uspelo, da je na eno oko zopet videla. Tako je brala zopet verske liste in Mohorjeve knjige, ki jih je imela vsa leta naročene, ker je zelo rada brala.

Tako smo se od rajne poslovili in domači pevci so pod vodstvom Folteja Hartmana na domu in ob grobu zapeli ganljive žalostinke, ki jih je rajna menda že prej želela. Domači gospod župnik nam je opisal njeno lepo življenje.

V zadnji vojni je morala prestat težke udarce: prvič, ko je dobila sporočilo, da je padel njen najmlajši sin Franci, in potem ob koncu vojne še drugi sin Hanzi kot bogoslovec. In radiška fara se je veselila, da bo dobila novomašnika.

Draga Culehnerjeva mama, odpočij se po trudopolnem življenju skozi solzno dolino, in če bomo mi sledili tvojim vzgledom, smemo upati na srečno svidenje nad zvezdami.

Ostalih sinovom, hčerki in ženi gospodinjici pa izrekamo naše iskreno sožalje.

NOVA MAŠA V MEDGORJAH

V nedeljo, 12. julija, bo ob 9. uri imel ponovitev nove maše č. g. Nikolaj Ouradei iz države Togo v Afriki. Slavnostno pridigo bo imel mil. g. prošt in dekan Lenart Trabesinger iz Tinj.

Novomašnik je pravi Afrikanec. Študije je dovršil v Rimu.

Od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

Pri nas na Koroškem

Ciril-Metodov kres

Na zeleni hribček pod gozdom so fantje nanosili suhe hoste iz gozda in nakupičili visoko grmado. Tako, naj se suši do predvečera godu sv. bratov Cirila in Metoda. Njihov god smo zelo častili in isti dan smo šli k božji službi k fari. Pri sv. maši smo peli pesem na čast sv. Cirilu in Metodu.

Ko je na predvečer zagorel kres, ki so ga fantje zažgali, smo hiteli na hrib. Tam se je zbrala družba fantov, deklet, otrok in tudi starejših ljudi. Bilo je zares slovesno. Ob ognju smo peli in vrisk je odmeval od hribov, kajti zagoreli so kresovi tudi po sosednjih hribih.

Oj, ta naš kres! Prasketal in zvenel je ogenj, plamen je švigal visoko v nebo, iskre so krožile in žarele daleč naokoli. Žareli so veseli obrazi v močni luči. Fantje so veje še in še prilagali in dregali v ognjeni kup, da so leteli v nebo roji isker.

Zdelo se nam je, da je čez temno modro nebo z ognjenimi črkami napisano: „Ciril — Metod“ — V svetem spoštovanju smo odhajali na domove, v pozni Ciril-Metodovi noči.

Čudno pa je, da so nekateri naše kresovanje razumeli kot političen akt. Saj vsakdo, ki količkaj pozna sveta brata iz Soluna,

ve, da sta bila misijonarja, ne pa politika! Tako se je, na žalost! — nasproti Ciril-Metodovemu kresu podnetil drugi kres — ogenj sovraštva.

Stopnjevalo se je od leta do leta, vse od plebiscita do prihoda tretjega rajha. Nadaljevalo se je po zadnji vojni, ko je v Ciril-Metodov kres še vedno severni veter pihal.

Ta veter je bil tako močan, da je upihnil kresove na naših „kresiščih“ — kakor smo, po ustnem izročilu dedov in babic imenovali prostore na hribih, kjer se je Cirilu in Metodu kresilo že stoletja.

Naši kresovi so postali med obdobjem dveh vojn in po vojni zelo nevarni, pod policijskim nadzorstvom. Na nekem kresišču je nagrmaden suhljad, pripravljen za kres, zlobnež pred časom zažgal, da bi bili tako kresovalci kaznovani, ker, da je ogenj brez nadzorstva nevaren. Drugič so bili kresovalci opozorjeni s kaznijo itd.

„No, no, nič hudega, dragi bratje, naš kres neti ljubezen, ne sovraštvo — in v čast in zahvalo našima apostoloma, svetemu Cirilu in Metodu ga bomo žgali!“

„Bratje, zažgimo kres ljubezni in zvestobe, od naših hribov do nebes!“

To vam kliče vaš gorjanc.

Razgibano delo med gradiščanskimi Hrvati

V nedeljo, 28. junija, so imeli gradiščanski Hrvati v Uzlopu lepo narodno slavo. Kraj je bil okrašen z zastavicami, da bi tako na zunaj pokazal, da je pripravljen na največjo narodno-kulturno manifestacijo. Od blizu in daleč so vreli ljudje v Uzlop, da bi čim lepše proslavili ta kulturni praznik.

Proslava se je začela dopoldne s sveto mašo. V pridigi je domači g. župnik v zvezi s sv. evangelijem simbolično nakazal, kaj bi rekel Kristus, če bi tega dne stopil na Gradiščansko: „Zalujem z narodom, ko vidim njegovo nejevoljo, njegove skrbi in potrebe. Vidim pastirje, ki pasejo ovce in se ne zmenijo za to, če jim volkovi kradejo ovco za ovco. Vidim kmeta, ki se muči, da poseje čisto seme, a drugi za njim seje plevel. Vidim delavce, ki čakajo na plačo, čeprav nič ne delajo...“

Sledilo je letno zborovanje HKD (Hrvaškega kulturnega društva) v prostornem farnem domu. Glavni govornik predsednik dr. Linzer je orisal najvažnejše naloge HKD. Na kraju svojega govora se je zahvalil vsem sodelavcem, prijateljem in članom in jih opomnil, da je potrebno kljub težavam, ki jih srečujejo pri delu za narod,

OB BAŠKEM JEZERU

Prav je, da se tudi mi enkrat oglasimo, sicer bo mislil kdo, da nas je na jugu fare že vse Drava odnesla. Brjani na severu fare pa da so utonili v Baškem jezeru.

Nismo še umrli, ampak še živimo, čeprav v zelo spremenjenih življenjskih razmerah. Fara, ki je bila tam pred 60 ali 70 leti skoro še čisto kmečka, je sedaj popolnoma spremenila svoj obraz. Kakor povsod drugod, so tudi pri nas začeli opuščati kmečko delo in hiteti v bližnje mesto za lažjim in boljšim zaslužkom. Kje so tisti časi, ko so naši očetje s konjem vozili mleko v Beljak in naše mamice same, z majhnim vozičkom vozile zelenjavo in odvečne kmečke pridelke v bližnje mesto.

Danes odide zjutraj iz fare skoro tretjina ljudi: možje, žene, fantje in dekleta. Nekateri se odpeljejo s čolnom preko Drave, potem peš v Podravlje na žel. postajo in potem z vlakom, v smeri proti Beljaku ali Celovcu. Drugi spet z mopedom ali motornim kolesom, večina pa že s svojimi lastnim avtomobilom — ali pa z avtobusom. Tako se fara čez dan zelo izprazni. Doma ostanejo največ stari ljudje in otroci. Kdo bo potem delal na polju, ko ni potrebnih delavnih rok. Kmalu bomo prisiljeni vsi skupaj hoditi po mleko v mlekarno. Toda vprašanje je, kje ga bo mlekarna dobivala.

Fara, ki se je začela v zadnjih desetletjih spreminjati iz kmečke v delavsko faro

obdržati dobro voljo in še nadalje delovati za blaginjo naroda. „Seme, ki smo ga posejali, že klije in rodi zdrav sad,“ je zaključil svoj govor dr. Linzer.

Popoldne pa je bila glavna proslava II. tamburaški festival, ki je največja narodno-kulturna manifestacija, in jo prirejajo gradiščanski Hrvati vsako leto, in sicer zmerom v drugem kraju.

Na II. tamburaški festival je prihitelo hrvaško ljudstvo iz vseh predelov Gradiščanske. Pred pričetkom prireditve je predsednik dr. Linzer pozdravil častne goste, potem pa je v svojem govoru med drugim dejal, da dandanes, ko toliko govorimo o združenju Evrope, ne smemo in ne moremo biti ozkosrčni in netolerantni do manjšinskih problemov.

Potem se je odvijal skoro triurni program, ki je po svoji pestrosti in živahnosti navdušil mnogoštevilno poslušalstvo. Program so pričele tri male tamburašice iz Zeljezna, a zaključili so ga odlični tamburaši iz Dolnje Pulje.

Letošnji II. tamburaški festival v Uzlopu na Gradiščanskem je bil do sedaj najmočnejša folklorna kulturna prireditev.

je začela kmalu po zadnji vojni zadobivati povsem nov obseg. Stare kmečke hiše in kajže so začele izginjati (in namesto njih so začeli rasti novi moderni domovi) ali so jih začeli preurejati v moderne letoviške z vsem mogočim udobjem. Travniki in njive so se začele umikati najmodernejšim hotelom in gostinskim obratom z vsem mogočim udobjem. Kaj se je zgodilo? Vsa fara se je nenadoma spremenila v tujsko prometni kraj. Prelepa Koroška s svojimi mnogimi čarobnimi jezери, lepimi gorami in dolinami je na mah privabila nešteto tujcev, Dunajčanov in še več Nemcev iz Zahodne Nemčije.

Tako je tudi naše Baško jezero, s prelepim razgledom na divne Karavanke z visoko Kepo zelo privlačno za številne tujce, ki prihajajo vsako leto v večjem številu uživati lepoto Baškega jezera in njene prekrasne okolice z gorskimi velikani. Tako postaja naša fara zmeraj bolj tujsko izletniška. Vsako leto prihaja vse polno tujcev, ki hočejo prebiti pri nas svoj letni odmor. Prvi letoviščarji pridejo že v takozvani predsezoni, v maju in juniju. Največ jih je v visoki sezoni v juliju in avgustu, ko se jih nabere še čez 1500. Tedaj zasedejo vse hotele pa tudi vse privatne hiše, tako, da ponavadi zmeraj zmanjka prenočišč. Prihajajo navadno s celimi družinami. Redki so, ki pridejo z vlakom. Ponavadi ima vsaka družina že svoj avto, dostikrat s kombijem (ležalnimi avtom), kjer prebijejo navadno

Koroška dijaška zveza
za mirno sožitje

Del nemškega tiska je ustvaril videz, kot da bi šlo v nedeljo, dne 12. julija, pri obisku in kratki spominski proslavi ob vojvodskem prestolu za slovensko provokacijo. Koroška dijaška zveza je pokazala, da ji ne gre za kaj drugega kot za proslavitev zgodovinskih dejstev. Vsled tega je iznesla tudi predlog, naj bi bila proslava nemških udruženj, ki so prijavila ob vojvodskem prestolu za isti čas proti-proslavo, skupno s slavljenjem Koroške dijaške zveze ob vojvodskem prestolu! V tej zvezi je Avstrijska poročevalna agencija prinesla sledeče poročilo:

„Ob 550-letnici praznovanja zadnjega ustoličenja na Koroškem je predvidena s strani Koroške dijaške zveze krščanskih Slovencev v nedeljo, dne 12. julija, med drugim tudi skromna spominska proslava pri vojvodskem prestolu.“

Kakor je bilo razvideti iz dela tiska, je nameravana na Gosposvetskem polju istočasno s istim razlogom proslava raznih domovinskih udruženj. Vsled več kot tisočletnega skupnega zgodovinskega razvoja ter dejstva, da bi ne moglo priti lepše mirno sožitje obeh narodnosti v deželi do izraza kot v skupni proslavi 550-letnice, se je osrednji odbor Koroške dijaške zveze odločil podvzeti vse potrebne korake pri vodstvu domovinskih udruženj, da bi bilo omogočeno skupno slavlje. Koroška dijaška zveza hoče doprinesiti s tem svoje k utrditvi notranjega miru v deželi.“

Vendar se na strani vodstva nemških domovinskih udruženj zgodovinskega trenutka, ko se je obrnila nanje mlada slovenska dijaška organizacija, niso zavedali ter je bila skupna proslava s Slovenci odklonjena. Kdo je za mir v deželi in kdo ne, je ob tem čisto jasno vsakomur.

Koroška dijaška zveza naznanja:

V nedeljo, dne 12. julija 1964, bo sv. maša pri Gospe Sveti z ljudskim petjem ob pol 10. uri.

Obletnice zadnjega ustoličenja karantanških knezov pa se bomo spomnili nato pri vojvodskem prestolu.

MLADINA K BOŽJEMU GROBU

V soboto, 11. julija, ob 8. uri zvečer se bomo zbrali pri Božjem grobu, kjer bomo zakurili kres ter z narodno pesmijo, godbo in literarnimi vložki poskrbeli za lep potek večera. Vse od blizu in daleč prisrčno vabimo!

V slučaju slabega vremena se bomo zbrali v soboto, 11. julija, zvečer, ob pol 8. uri v farni dvorani v Škocijanu na igri Odra mladje.

V nedeljo, dne 12. julija, ob pol 10. uri bo v SELAH zares nenavadna

NOVA MAŠA.

Štirje novomašniki preč. gg. MIZOBE Franc in NAKAGAKI Franc iz Japonske ter PAKHEKADAVAN Jožef in PUTHANANGADY Pavel iz Indije bodo istočasno darovali sv. mašo in delili novomašniški blagoslov na trgu pred novo selsko cerkvijo. Tako se hočejo oddolžiti Selanom, ki so jih podpirali med njihovim bogoslovnim študijem.

K tej izredni misijonski novi maši vabimo vse misijonske dobrotnike.

po par tednov pri nas, se kopajo v Baškem jezeru, prirejajo krajše izlete v okolico.

Po par tedenskem odmoru, se potem revnejši vračajo nazaj domov, bogatejši pa podaljšujejo svoje letovanje ali kje v Jugoslaviji ali Italiji. V jedi, posebno Nemci, niso zbirčni. Zelo radi jedo čompe in zelenjavo. Premnogi pa si na izprehodu v gozdovih naberejo gob in borovnic in si potem pri strankah, kjer stanujejo, sami skuhamo zaželeno jed. Farani jih imajo skoro povsod zelo radi, ker so po veliki večini dostojni, preprosti in čisti. Mnogi prihajajo v iste družine, hotele in penzione že po več let in se tako vedno bolj zblizujejo z domačini. Letoviščarji so pa tudi lahko zadovoljni s svojim letovanjem pri nas. Saj jim domačini tudi na vso moč strežejo. Ko odidejo, začno popravljati, prezidavati povečavati svoja poslopja in opremljati z vsemi najbolj modernimi tehničnimi pripomočki, da bodo gostje drugo leto še bolj zadovoljni z oddihom pri nas in še bolj gotovo zopet prišli.

Zveza umetnikov iz Gradca v Celovcu

V Domu umetnikov so odprli v petek, 3. julija, razstavo graških likovnih umetnikov. Osemnajst umetnikov razstavlja 66 stvaritev iz: slikarstva, grafike in plastike, ki pripadajo večini srednji in starejši generaciji.

Sploh je treba omeniti, da deluje tačas v Gradcu 45 umetnikov. Mladine med njimi je zelo malo. Prevladuje izključno stara garda: 80, 70, 60 let.

Na tej umetniški razstavi vidimo prerez štajerske umetnosti. Umetniki, ki razstavljajo v Celovcu so mednarodno priznani. Tu vidimo le stvaritve zadnjih let, ne pa da bi morda umetniki prikazovali prerez stvaritev celega življenja.

V veliki dvorani razstavljajo umetniki, ki zastopajo brezpredmetno slikarstvo.

Izmed umetnikov v veliki dvorani je treba omeniti Freda Hartiga z njegovimi olji velikega formata. Njegova najboljše stvaritve je „Razpad“, ki preseneča s svojo tehnično in barvno močjo.

Njegov sin Jörg Hartig je presenečenje na razstavi. Razstavlja samo dve sliki, olji. Umetnik se izraža likovno: ploskev — in prav zato potrebuje velike formate. Od obeh del je močnejše olje „Prstenorjavo“.

V veliki dvorani razstavljajo še: Andrew Molles, (dela moderne smeri); Reno Jungel (na pol brezpredmetno slikarstvo); Paula Maly stopa v ospredje s svojimi abstraktnimi kompozicijami olj, iz katerih je razbrati, da je mnogo prepuščeno slučaju. Wil-

ma Niedermayer-Schalk razstavlja učinkovite monotipije; Friedrich Smolle pa koleba med abstrakcijo in predmetnostjo.

V stranskih dvorinah vidimo štiri olja Lea Fellingnerja, izmed katerih stopa posebno v ospredje olje „Sivi dan“.

Olja Hansi Straff predstavljajo cvetlično slikarstvo, ki jo odlikujejo močni barvni efekti.

Norbertine von Bresslern-Roth je pri nas na Koroškem že kar dobro znana. S svojimi izključno živalskimi olji velikega formata napravi na gledalca mogočen vtis. Najlepše je njeno olje „Zmagovalec“.

Med graškimi umetniki sta tudi dva kiparja zastopana z nekaj stvaritvami. 86-letni Wilhelm Gösser z dvema naturalističnima plastikama: „Za naš vsakdanji kruh“ (iz terakote — žgane gline) in „Pastir ob jaslih“ (iz lipovega lesa).

Drugi kipar skoro za 30 let mlajši je Alfred Kala, katerega stilizirana, dekorativna plastika iz marmorja, kamnine serpentina in magnetovca kaže umetnika v najboljši luči. Posebno sta omembe vredni plastiki: „Petelin“ in „Ženska plastika“.

Razstavo je otvoril — po pozdravnih besedah predsednika Umetniškega društva dr. Brandla — dež. glavar Ferdinand Wedenig, ki je poudaril močno zvezo med štajersko in Koroško in mnogostransko kulturno izmenjavo med obema deželama.

Razstava Zveze umetnikov iz Gradca je odprta v Domu umetnikov v Celovcu od 3. do 20. julija.

Za naše gospodinje

Gozdne jagode za zimo

Surova marmelada iz gozdnih jagod

Kilogram gozdnih jagod preberite, zmečkajte in zmešajte z 1,30 kg sladkorja v prahu. Maso mešajte 2½ do 3 ure v neoškrbljeni skoledi in s prekuhanjo kuhalnico. Vlijte jo nato v manjše, dobro oprane steklene kozarce, pokrijte jih s polivinilastimi pokrovi in v gumico ter shranite v temnem, zračnem prostoru. Če nimate dobre shranilne, popražite povrhu marmelado s salicilom, pozimi pa gornji sloj poberite z žličko in odvrzite.

Kuhana marmelada iz gozdnih jagod

Zmečkajte jagode in jih nato kuhajte v nepoškodovani posodi, nato jih prepirajte in nadaljujte s kuhanjem (pasiranje po želji lahko opustite). Ko se masa zgosti, dodajte na 1 kg jagod 40 dkg sladkorja. Kuhajte še nekaj časa, dokler se ponovno ne zgosti. Marmelado nato vlijte v steklene kozarce,

popražite povrhu s salicilom, pokrijte s polivinilastim pokrovčkom in gumico, ter pustite, da se ohladi. Nato pa jo shranite v temnem, zračnem prostoru.

Sok iz jagod

Zmečkane jagode kuhajte toliko časa, da postanejo vodene. Nato jih odcedite, dodajte na liter soka 40 dkg sladkorja, zavrite in še vroče vlijte v manjše steklenice. Povrhu posipajte malo salicila. Steklenice pokrijte s polivinilastim pokrovčkom in gumico ter pustite, da se počasi ohladi. Hranite jih v temnem, zračnem prostoru. Iz preostale mezge lahko skuhate marmelado.

Gost sirup iz gozdnih jagod

Zrele jagode poberite, zmečkajte in jih nato kuhajte toliko časa, da zavro. Nato jih prepirajte. Na kilogram goste mase dodajte 40 dkg sladkorja, jih ponovno zavri-

te in po 10 minutah kuhanja zlijte maso v čiste steklenice. Povrhu potresite malo salicila, steklenice pokrijte s polivinilastim pokrovčkom, zavežite z gumico in shranite v temnem, zračnem prostoru. Pozimi lahko sirup pred uporabo razredčite s sodo ali vodo, lahko pa ga uporabite tudi kot poliv mlečnega riža, zdroba, pudgov itd.

Hladna pijača iz jagod

Dobro zmečkajte dve skodelici jagod, jih potresite s tremi žlicami sladkorja in zalijte z litrom lahkega belega vina. Postavite tekočino v hladilnik ali pa v hladen prostor. Ko bo popolnoma čista, odcedite tekočino v čiste steklenice.

Borovnica

je pri nas znana in zelo razširjena rastlina. Jagode borovnice nabiramo julija in avgusta, liste pa že prej: junija in julija, dokler so še lepo zeleni. Jagode čimprej posušimo, lahko tudi na soncu. Če jih sušimo na peči, moramo paziti, da jih ne prežgemo, ker potem imajo pust okus.

Borovnice zapirajo. Znana je uporaba borovnic pri driskah in motnjah v prebavi, povzročenih zaradi prehlada ali pokvarjene hrane, posebno pri otrocih. Če moremo, si pomagamo s svežimi borovnicami, sicer pa suhimi, iz katerih si skuhamo čaj, ali pa jih žvečimo suhe. Dobro je tudi žganje, v katerem smo namočili borovnice. Med boleznijo ne smemo uživati niti maščob niti mleka niti sladkorja. Brez borovnic naj bi ne bila nobena hiša, posebno ne tam, kjer so otroci!

Čaj iz listov borovnice pomaga pri lahki obliki sladkorne bolezni. Za tak čaj pomešamo liste borovnic z luščinami fižola, liste maline in breze. Dve žlički tega čaja skuhamo v četrt litra vode in pustimo, da nekaj časa vre. Čaj pijemo trikrat na dan po eno skodelico pred jedjo. Sladimo ga seveda samo s saharinom.

Kobariški štruklji

Testo: 1 kg bele moke, slan krop; četrt kg surovega masla.

Nadev: 0,25 kg orehov, 0,25 kg rozin, 0,25 kg sladkorja, cimet, nageljnovc žbice, limonina lupinica, belo vino ali rum, mleko; drobtinice in surovo maslo za zabelo.

Presejano moko poparimo in z leseno žlico dobro premešamo. Ko se malo ohladi, izoblikujemo tanek svaljek. Zrežemo ga na enake koščke. Košček testa z dlanjo ali lesenim kladivom potolčemo, da se splošči v podolgovato krpico. Na vsako krpico damo podolgovat svaljek nadeva. Testo spojimo tako, da nastane na eni strani naborček iz testa. Naborček v sredini zavri-

jemo ali pritismo nanj s prstom, da se naredi vdolbina. Tako pripravljene štrukeljčke zlagamo na pomokano desko in jih lahko hranimo tudi dva dni na hladnem. Štrukeljci naj bodo orehove velikosti. Lahko jih skuhamo, ocvremo ali spečemo na žaru. Kuhamo jih pol ure, vendar ne smejo vreti. Voda naj bo tik vrelišča. Ko splavajo na vrh, so kuhani. Štrukeljev ne mešamo, le posodo večkrat pretresemo. Kuhane zabelimo s praženimi drobtinami.

Nadev: Na surovem maslu prepražimo kruhove drobtinice, orehe zmeljemo in jih prevremo v mleku. Rozine dobro preberemo in jih operemo v topli vodi, dobro odcedimo in prevremo v vinu ali namočimo v rumu. Vse to troje zmešamo, dodamo cimet, zmlete žbice in sesekljano limonino lupinico. Nadev mora biti sočen, vendar ne premoker. Iz njega naredimo v velikosti krpice podolgovate svaljke.

Za 1 kg moke napravimo približno 50 štrukeljev. Te štrukeljčke pripravljajo ob ohceti, žetvi, košnji in raznih praznikih. Nevesta jih deli otrokom po vasi, „ohotarji“ jih nosijo pokušat domov.

Poskusite — ni slabo

Kranjske bržole

● 1,80 kg govejih bržol, sol, 25 dkg čebule, 15 dkg korenja, 3 vejice šatraja, 10 zrn celega popra, 15 dkg masti, 5 dkg moke, 20 dkg sladkorja, 3 dcl goveje juhe ali jušna kocka — (za 10 oseb).

Bržolo v celem kosu operemo, posolimo in damo v kozico, v katero smo že prej vsuli drobno sesekljano čebulo, korenje, šatraj, cel poper, mast in 2 dcl vode. Pokrijemo in do mehkega dušimo. Med dušenjem meso večkrat obrnemo in omako premešamo. Ko je bržola mehka, jo potresemo z moko. Ako je omaka premastna, odlijemo mast še preden smo dodali moko. Dušimo še nekaj minut. Nato vzamemo meso iz kozice, v omako pretlačimo kuhan krompir, zalijemo z juho in pustimo dobro prevreti. Meso zrežemo na poljubne kose, jih zložimo na ploščo in prelujemo z omako. Serviramo z opečenimi krompirjevimi rezinami.

Vse za šport -
od kolesa do
televizije -
na zalogi pri
domaćinu

**Johan
Lomšek**

TIHOJA 2, P. DOBRLA VES - Eberndorf
Telefon 04237 246

Podblegoški:

MARIJA - NEVESTA

Prestrašene, široko odprte oči je uprla vanj. Bila je blede, ko mu je rekla: „Ne, Tone, ne smeš!“

„Marija, pridem. Ko potrkam, glej, da se mi oglasiš. Boš?“

„Ne! Ne smeš priti in ne bom se ti oglašila.“

Voz je zaropotal in se ustavil na domačem dvorišču. Kot mlada sniica je skočila na tla, vzela vrč in košarico ter odhitela v hišo.

Ko je kake četrt ure kasneje stopil za njo, je že ni bilo več. Odšla je bila že domov.

Bil je večer. Tone bi bil rad stopil tja dol pod njeno okno, a ker mu ni dovolila, je ostal doma.

Čez nekaj dni je spet kosil otavo ob njenem domu in kot takrat, je tudi zdaj prišla mimo. Voz z grabljami je bil zopet tam. Kot prvič je tudi tokrat zgrabila nakošeno otavo. Ko je bil voz naložen, sta se spet skupaj peljala na Tonetov dom.

„Marija! Nocoj bom pa res prišel,“ ji je rekel.

„Ne smeš! Ze zadnjič sem ti rekla, da ne.“

„Pa vendar, nocoj bom prišel, Marija.“

„Boš zastoj prišel.“

„Bova videla. Pozdravljena do večera!“

Še ga je proseče pogledala, kot bi hotela reči: „Ne smeš!“

Konj pa je že obstal.

„Na svidenje zvečer,“ ji je še rekel, izpregel konja, razložil otavo, ona pa je medtem že zopet odšla domov.

Počasi, počasi mu je potekalo tisto popoldne. Misli je le na Marijo in na to, da mu je med vojno še kot otrok pisala na fronto. Seveda je bilo tisto njeno pismo takrat le izraz prijateljstva njenih staršev do njega, deloma pa tudi hvaležnosti do njegove hiše, kjer so dobivali drva, mleko, krompir in podobno. Vendar mu je bil zdaj spomin na tisto njeno otroško pismo tako drag in ljub.

Dan je minil. Nastopil je eden od tistih lepih in toplih jesenskih večerov, ki s svojo lepoto in čarobnostjo ne zaostajajo mnogo za sanjaviimi majskimi večeri. Bilo je toplo, mehko. Potoček se je svetlil v polnem luninem svitu, kot da mesto vode pretaka srebro. Še šumel je teže, kovinsko. Vodne kapljice pa, ki so tu in tam odletavale kvišku, so bile kot dragi kristali. Vrbe in jelše ob njem pa so lahko šumele v še toplem jesenskem vetriču. Vse naokrog pa je bilo prežeto z opojno dišečim vonjem otave, ki se je sušila in bila tu in tam zložena v kopice. Ura je bila nekaj čez deseto, ko je Tone prvič stopil pod Marijino okno, katero je bilo zastrito z zaveso, v katero so bile vložene čipke, ki jih je bila Marija sama naredila. Rahlo je potrkal na okno: „Marija!“

Nič.

„Marija, ali se mi res ne boš oglašila?“

Potrkal je z nova. Zdelo se mu je, da se je zganil zastor. In res. Odgrnila je okno in naslonila čelo na steklo. On pa jo je zaprosil, naj mu odpre. Dvignila je svojo lepo roko. Okno se je odprlo in stala je pred njim vsa lepa, mlada, deviška kot prelep

2

rožni cvet, ki se je pravkar odprl. Vsa je bila oblita z mesečino, ki se je razlivala skozi okno v njeno sobico. Tonetu se je zdelo kot kraljična v pravljici.

Tone je sedel na okno, jo prijel za roko in jo privel k sebi. Branila se je. Bila je vsa plašna, boječa in tiha. Končno pa je le vprašala:

Zakaj si prišel?“

„Zakaj? Saj vidiš, k tebi, Marija, sem prišel!“

„Pa zakaj?“

„Tako, vseč si mi in rad te imam, Marija. Saj nisi huda name?“

Tesneje jo je privel k sebi, ji nagnil glavo, da so se ji na hrbet usuli bogati in težki lasje. Njuna usta pa so se združila v prvem poljubu. Dolgo sta ostala tako. Tone je čutil utripe njenega srca. Vsa je drhtela in mu kot nemočno slonela na prsih. Naenkrat pa se je naglo vzravnila. Tone jo je v lunini svetlobi videl, da je prestrašena.

„Marija, kaj ti je?“

Z močno kretnjo roke ga je odrinila in se odmaknila od okna.

„Marija, povej ali me morda ne ljubiš?“

Zopet je stopila k oknu, položila svoje roke v njegove in gledajoč ga v oči mu rekla: „Rada te imam, Tone, in srečna bi bila, če bi kdaj smela reči, da si moj. Ali ti se le norčuješ iz mene. Saj vem, da imaš grunt in da lahko dobiš drugo. Jaz sem le hči ubogega rudarja, ki mi nima ničesar dati. Tone, to ni lepo, če se misliš šaliti in norčevati iz mene.“

„Marija, ne govori tako. Saj veš, kako je bilo z menoj, kako zelo sem bil ogoljufan v ljubezni. Bil sem zelo nesrečen. Sedaj pa sem našel tebe, Marija. Ljubim te. Moja, da, samo moja boš, če hočeš. Poročil te bom, brž ko ti bo to dovoljevala tvoja sta-

rost. Vem, da nisi bogata. Meni ni za denar. Tebe, tvojo ljubezen in zvestobo hočem. Veruj mi! Bodi moja in mi ostani zvesta! Hočeš?“

„Če misliš to resno, Tone, in če se ne šališ, tedaj — da, in srečna bom, če je to res.“

Ni ji odgovoril, temveč znova in znova kot v odgovor poljubljal njene sveže, vroče ustnice. Vse je bilo tiho okrog njiju, le potoček, ki je tekla tam mimo, je šumel v svetlo, z rumenim sijem prepojeno noč.

Po dolgem času je bil Tone zopet srečen. Ne sicer tako, kot bi bil rad in kot je bil takrat, ko je prvič ljubil, ali zdelo se mu je, da si je osvojil dekle, katere ga bo bila zadala ona, katero je prvo ljubil in katere mu bo s svojo ljubeznijo pomagala ozdraviti globoke rane srca, katere mu je bila zadala ona, katero je prvo ljubil in katere je poteptala vse obljube in prisege.

Dolgo je ostal Tone na oknu in jutro je bilo že blizu, ko sta se poslovila. Za tisto prvo nočjo je prišla še druga, tretja in še več. Ničče ni vedel, da se Tone in Marija ljubita. Eno celo leto je ostala njuna ljubezen skrita. To leto je bilo po vojni prvo, ki ga je Tone smel imenovati srečnega. Odpovedal se je vsem zabavam in živel samo njej. Kolikokrat so ju skrile planine in košenice „Makove“ in tisti gabrov, z bukovino mešani gozdiček nad cesto jima je nudil svojo senco, kjer sta živela le drug drugemu. Marija mu je bila vsa vdana. Ljubila ga je tako iskreno, tako vroče, kot more ljubiti le dekle, katero prvič ljubi. Težila pa jo je vedno skrb, kaj bo, ko o njuni ljubezni zvesta oče in mati.

„Ne boj se, Marija! To bom že jaz uredil,“ ji je vselej rekel Tone, ko mu je omenjala svojo skrb.

(Dalje prihodnjič)

Kaj pa nikotin?

Ko je Krištof Kolumb prinesel sporočilo o „zeleni travci“, katero je našel v novem svetu, se je konzum tobaka tudi v starem svetu Evrope silno hitro razširil. Bilo je to po letu 1511; takrat so začeli na veliko gojiti tobakno rastlino. Nobena druga vrsta zgolj družabno užitekarske produkcije ni tako naglo prodrla v najširše plasti prebivalstva kot tobakna produkcija. Saj je v najkrajšem času postala prava strast vseh slojev od pariške visoke družbe do zadnjega pastirja v alpskih gorah.

In vendar moramo vedeti, da je nikotin posebno mlademu organizmu nadvse škodljiv. Samo ena kapljica tega strupa, če ga ptica poduha, jo na mestu umori. Celo konja bi umorila množina nikotina osmih kaplic; dočim je za človeka življenjsko nevarna količina 0,05 gr čistega nikotina. Navadna cigareta vsebuje 1 do 2 odst. cigara pa do 8 odst. nikotina. V telesnem organizmu so zlasti ledvice tisti organ, ki v največji meri izločajo strupene nikotinske snovi in tako omilijo škodljiv vpliv tobaka na telo. Pa tudi psihične ukvare so često velike. Če kdo dalj časa ne more zdržati brez kajenja, ne da bi postal nervozen, je to očitna posledica nikotinske zastrupitve.

Pri kajenju vsrkavamo sledeče strupe: pyridin, ki kvarno vpliva na živčni sistem in utruja mišičevje. Poleg tega se v nikotinu nahajajo še amoniak, ogljen oksid in številne druge snovi, kot arsen in podobne kisline. Tudi zatiranje zdravnikov, da je nikotin pogosto vzrok neozdravljivega raka, zlasti na jeziku, požiralniku in pljučih, ni neosnovano.

Iz povedanega torej sledi, da je kajenje v vsakem slučaju škodljivo in prav tako tudi kajenje v zmerni meri. Če ima kajenje tolikšne zle posledice pri vsakem kadilcu, koliko pogubnejše je kajenje šele za mladega, doraščajočega fant!

Ni osamljen slučaj, da se na poti domov pogovarjajo na vlaku mladi fantje: „Meni kajenje ne škoduje, tako sem se privadil. Do 15 cigaret dnevno mi ni nič; ob nedeljah, pa celo več...“ Kar tekmujejo med seboj, kdo je močnejši.

In kaj je vzrok, da je za mladega človeka cigareta tako privlačna? Saj so le redki, ki ne podležejo tej skušnjavi, navadi, strasti. Pa naj je to med javenci, dijaki ali fanti na vasi. Verjetno ima prav oni, ki je dejal, da je ugotovil, ko je opazoval fante samozavestno modrovati in cigarete kaditi, kako so se moško postavljali, češ? „saj nismo več otroci...“

SMESNA O TOBAKU

„Pravijo, da je tobak škodljiv. To že ne bo držalo. Stric Jože je kadil kot dimnik v fabriki, pa je doživel 93 let, sosednji Milan pa nikoli ni imel cigarete v ustih, a je umrl, ko mu je bilo 5 mesecev...“

ZA MLADINO IN PROSVETO

Kretničar v življenju...

Življenje ima svoj tok; ono gre preko vseh ovir neutrudno, brezobzirno in brez prestanka v svojo smer. Kdor bi se drznil toku življenja zoperstaviti, ga zaustaviti ali ga preusmeriti, bi naletel na silovit odpor; tok življenja bi ga pomandal, uničil.

In vendar slišimo, da gorje temu, ki se preda življenju, ki se izroči tokovom vsakdanjosti. Tak človek velja za slabiča, povprečnega, prav nič idealnega. Zato velja načelo: Ne pusti, da te življenje stre, marveč stori, da boš v življenju kretničar!

Neki pisatelj romanov je napisal, govoreč o mladini, ki stopa v življenje: „Ni otročarij! O vtisih in napakah mladostnih dni pravijo, da so brez pomena. Ni res! Od

njih je odvisna vsa človekova bodočnost. Tako je kakor na železniških postajah, kjer majhen gib na kretnicah usmeri vlak v to ali ono smer. Majhen gib, majhna poteza! Toda od tega je odvisno potovanje.“

Z drugimi besedami in v našem pomenu bi rekli takole: Nihče ne ve, koliko more v določenih okoliščinah pripomoči k dobremu en sam trenutek dobre volje, odločnega dejanja ali plemenite žrtve. Prav nihče ne ve, koliko dobrega lahko prepreči ali koliko zla povzroči en sam trenutek malodušnosti, zanikarnosti, neresnosti. Morda se prav tedaj odloči, v kakšno smer bo vodila pot tvojega življenja.

Kako važno je torej, da smo čuječi kretničarji v življenju!

Mladina na Višarjah

Že v drugič je katoliška mladina južne Koroške pripravila svojim najožjim sodelavcem izlet, ki naj bi bil njeno zadnje srečanje v poslovnem letu. To naj bi pa bila obenem tudi prilika za večje medsebojno spoznavanje in tesnejše povezovanje medsebojnih stikov.

V lanskem poletju si je mladina izbrala Planino nad Bistrico na Zilji za cilj svojega prvega izleta. Za letos pa so hoteli svoj izlet združiti z romanjem, za kar je bilo najprikladnejše iti na Višarje.

Minulo nedeljo smo tako poromali z dvema avtobusoma k višarski Materi božji, da ji izročimo naše mladinsko delo v varstvo. Čeprav je bilo vreme zelo neugodno, poseben zjutraj ob odhodu, se vendar skoro

Poljska mladina

Poljska vlada je hotela zvedeti, kako misli poljska mladina. Iz ankete, ki jo je organizirala, je razvidno, da 60 odst. poljskih dijakov in mladih delavcev veruje in dejansko živi po katoliški veri... Ostalih 40 odst. se razdeli v sledeče kategorije: 20 odst. veruje, toda ne živi po veri; 15 odst. je brezbrzižnih za verska ali protiverska vprašanja. Samo 5 odst. sedanje poljske mladine je izjavilo, da so borbeni brezverci.

Poljaki morejo zato z zaupanjem gledati v svojo bodočnost!

Otroški
kotiček

Francozi v Slovenjem Gradcu

Ko so Francozi vdrli v Slovenj Gradec, so se jim meščani postavili v bran. Pograbili so vile, sekire, kose in drugo orodje ter šli nadnje.

Neki kamnosek, ki ni imel drugega orodja pri roki, pa popade omelo za pometanje peči in hiti nadnje. Zunaj pa je stal francoski stotnik. Kamnosek mu pomaže z omelem pod nosom.

Tega so Francozi baje potem na trgu ustrelili, drugim Slovenjgradčanom pa so prizanesli in jim niso nič žalega storili.

J. STRITAR:

Na počitnice

Šolo, hej! so zaklenili,
nas po svetu zapodili.
Brez nalog in brez nadlog
pojdemo čez hrib in log.

Dom, pozdravljen! kjer smo zrasli,
se igrali, krave pasli;
zdaj gospodje smo mladi,
ki nam pravijo že vi.

Mirno bomo praznovali,
pridno jedli, dolgo spali,
da život in duh moči
zopet nove zadobi.

Zdravi, oče! Zdravi, mati!
ljuba sestra, bratec zlati!
Zdaj bom živel spet en čas
mirno, brez skrbi pri vas!

„HISA SREČE“ ZA SOVJETSKO MLADINO

V Sovjetski zvezi posvečajo veliko važnost laičnim obredom, ki naj bi nadomestili verske obrede krsta, birme, poroke in pogreba. Po vsej Rusiji nameščajo posebne propagandiste, ki naj bi širili te laične slovesnosti v borbi proti veri. Tamošnje časopisje poroča, da bodo v Moskvi v kratkem odprli „hiso sreče“, kjer bodo organizirali krstne in poročne slovesnosti. V njej bodo imeli vse na razpolago, celo damski salon in posojevalnico avtomobilov.

Henrik Sienkiewicz:

28

OBLEGANJE

Jasne gore

V službi Najsvetejše

Zgodovinska slika iz švedsko-poljske vojne

Tu se je blesk svetlobe zasvetil na njegovem obličju, svoje navdušene oči pa je dvignil in nadaljeval resno in z nadzemesko mirnostjo: „Gospod, ki vladaš nad svetovi, Ti zreš v moje srce in veš, da ne lažem temu ljudstvu, ko pravim: če bi hrepenel le po svoji lastni sreči, bi stegal svoje roke k Tebi in bi iz globine svoje duše klical: Gospod, naredi, da bi ta smodnik res bil, da bi se vnel, zakaj v taki smrti je odpuščanje krivic in grehov, je večni počitek, Tvoj sluga je že onemogel in zelo utrujen... In kdo bi si ne želel takšne nagrade za smrt brez muke, kratko kakor migljaj očesa, kakor na nebu švigajoči blisk, po kateri nastopi neizpremenljiva večnost, neizrekljiva sreča, radost brez konca!... Toda Ti si mi ukazal, naj čuvam Tvoj hram, zato ne smem oditi. Postavil si me za stražo, torej si vžil vame svojo moč in, o Gospod, vem in vidim in čutim: če bi se sovražnikova zloba dokopala celo pod to cerkev, če bi bil pod njim nakopičen ves smodnik in uničujoči soliter, bi bilo dovolj, da bi se samo prekrižal in ne bi se vnel...“

Tu se je obrnil k zbrani množici in nadaljeval: Bog mi je dal to moč, vi pa se otesite strahu! Moj duh prešinja zemljo in vam pravi: Lažejo vaši sovražniki, zakaj smodnikovih strašil pod cerkvijo ni!... Vi ljudje strahopetnih src, ki vam je strah

zadušil vero, niste zaslužili, da bi šli danes v kraljestvo ljubezni in počitka — zato ni smodnika pod vašimi nogami! Bog hoče ohraniti to svetišče, da bi plaval kakor Noetova barka nad potopom porazov in nezgod, zato vam v imenu božjem tretjič pravim, da pod cerkvijo ni smodnika! A če govorim v Njegovem imenu, kdo se mi bo drznil ugovarjati, kdo si bo upal še dvomiti? ...“

Po teh besedah je umolknil in zrl na množico menihov, žlahte in vojakov. Toda bila je v njegovem glasu taka neomahljiva vera, gotovost in sila, da so molčali tudi oni, in se ni oglasil nihče. Nasprotno, zaupanje je jelo stopati v njihova srca, da je končno eden izmed vojakov, preprost kmet dejal: „Bodi hvaljeno ime Gospodovo!... Ze tri dni govoré, da lahko spusté trdnjavo v zrak, čemu je torej ne spusté?“

„Slava najsvetejši Gospé! Čemu je torej ne spuste?“ je ponovilo več glasov.

Vtem se je pokazalo čudno znamenje. Nenadoma se je zaslísal naokoli šum perutnic in cela jata zimskih ptic se je pojavila na trdnjavskega dvorišča in prihajale so vedno nove iz okoliških izpraznjenih žitnic: sivi vdebi, strnadi z zlatimi prsi, ubogi vrabci, zelene senice, krasni kalini so sedali na strešna slemena, na ogle, podboje, cerkvene okrajke, druge ptice so krožile v raznobarnem vencu nad priorjevo glavo, prhutajoč s krili, žalostno čivkajoč, kakor bi prosile vbogajme, ne boječ se ljudi. Ostrmeli so vsi navzoči ob tej prikazni. O. Kordecki je malo molil in rekel: „Evo, gozdne ptice beže pod varstvo te Matere božje, vi pa še dvomite o Njeni moči?“

Pogum in nada sta se zopet vrnila v srca,

menihi so šli trkajoč se po prsih v cerkev, vojaki pa na obzidje.

Ženske so šle trosit zrna pticam, katere so hlastno zobale.

Vsi so tolmačili pojav teh drobnih gozdnih prebivalcev sebi v korist, sovražniku pa v škodo.

„Veliki nasipi snega morajo ležati, ko se te ptice ne ozirajo več na izstrelke, ne na grom topov ter se stiskajo okoli stanovanj,“ so govorili vojaki.

„Čemu bežijo od Švedov k nam?“

„Tudi najpreprostejša stvar ima toliko razuma, da razločuje sovražnika od svojega.“

„Ni mogoče,“ je odgovoril drugi vojak, „saj so tudi v švedskem taboru Poljaki, toda to pomeni, da vlada tam lakota in da manjka konjem krme.“

„To pomeni še kaj boljšega,“ je govoril tretji, „ker se kaže, da je to, kar pravijo o onem smodniku, gola laž.“

„Kako to?“ so vprašali vsi hkratu.

„Stari ljudje pravijo,“ je odgovoril vojak, „da odlete, če se ima podreti kak dom, lastovke in vrabci, ki so imeli spomladi gnezda pod streho, že kaka dva ali tri dni pred tem; vsaka žival ima torej tako pamet, da sluti nevarnost že naprej. Torej če bi bil pod samostanom smodnik, bi ptice ne priletele semkaj.“

„Ali je to res?“

„Kakor amen v očenašu!“

„Slava najsvetejši Devici! Torej je slabo za Švede!“

V tem hipu se je zaslísal pri južozapadnih vratih glas trombe; vsi so hiteli gledat, kdo prihaja.

Bil je švedski trobentač, ki je prinesel pi-

smo iz tabora.

Menihi so se koj zbrali v zborovalnici. Pismo je bilo od Vreščoviča, ki je naznanjal, da požene trdnjavo v zrak, če je do jutra ne predajo.

Toda še celo oni, ki so poprej klonili pod bremenom bojazni, sedaj niso verjeli temu pozivu.

„Prazen strah!“ so klicali menihi in žlahta.

„Napišimo jim torej, naj nas ne štedijo. Naj nas le spuste v zrak!“

In res so tako odgovorili.

Vtem so vojaki, ki so se zbrali okoli trobentača, smeje se odgovarjali na njegova svarila.

„Dobro!“ so odgovorili. „Čemu nam torej prizanašate? Pojdemo prej v nebesa!“

Oni pa, ki je izročil poslancu pismo z odgovorom, je rekel: „Ne izgubljajte zaman besed in časa!... Vas same grize beda, a nam, hvala Bogu, ne manjka ničesar. Še celo ptice vas zapuščajo.“

Tako je zadnja Vreščovičeva zvijača izpuhtela v nič.

In ko je potekel še en dan, se je pokazalo čisto jasno, kako prazen je bil strah obleganca, in mir se je vrnil v samostan.

Drugo jutro je častiti meščan čenstohovski Jakob Bruhanski vnovič vrgel pismo, v katerem jih je svaril pred naskokom, obenem pa pisal, da je Jan Kazimir zapustil Šlesko in da je vstala vsa ljudska ljudovlada proti Švedom. Sicer pa je imel biti ta naskok po vesteh, ki krožijo izven obzidja, zadnji.

Bruhanski je vrgel to pismo z vrečo rib, ki so bile namenjene menihom za post; obzidju se je približal preoblečen v švedskega vojaka.

P ∞ I ∞ S ∞ A ∞ N ∞ O B ∞ R ∞ A ∞ N ∞ J ∞ E

Ženitev iz nevoščljivosti

Bilo je pozimi, ko sem šel pred kakimi petimi leti okoli poldne počasi skozi ljubljansko Zvezdo od gledališča proti Kazini povprek. Ne vem, kaj sem premišljeval, da nisem dosti pazil na ljudi, temveč sem bolj v tla gledal, tem bolj, ker je bil velik sneg, tako da je kamniti oče Radecki, ki v sredi Zvezde premišlja o zdanjih avstrijskih prusijanih, lepo kučmo na glavi imel.

„Servus! Kaj pa ti delaš?“ zaslišim znan vesel glas in moj prijatelj Zavrelec, ki ga že tri leta nisem videl, stal je pred menoj in mi roko molil.

„Od kod pa ti?“ vprašam ga nekako hladno, ker me je ravno iz mojih misli zbudil.

„Jaz sem te vprašal, kaj ti kaj počneš, odgovori prvi, potem vprašaj!“ reče oni.

„Nu, veš, tako tjavdan sem premišljeval, sam ne vem kaj.“

„O ti pustina ti, čedalje hujše je s teboj! Ze od daleč sem te spoznal in precej sem videl, da že pet čevljev pred teboj hodi dolgčas, dve pedi za teboj koraka žalost, na levici ti visi čmerika, a na desnici te spremlja črna skrb. Ze vidim, da nisi še oženjen. Kajne, da nisi?“

„Nisem še, hvala Bogu,“ odgovorim. Naj tudi še pristavim, da prijatelju nisem prav nič zameril, da me je tako grodo oštel in obložil z dolgim časom, žalostjo, čmeriko in skrbjo.

Obesi se mi za pod pazduho in oba kreneva po Zvezdi navzgor v čitalnično restavracijo na čašo predkosilnega piva.

„Le povej mi, zakaj se vendar ne oženiš?“ vpraša me prijatelj Zavrelec zopet.

„Zakaj se pa ti ne?“ vprašam ga jaz. Imam že tako navado, da se rad s protivprašanjem odgovorim na sitnosti izogibljem.

„Kdo je rekel, da se ne? Jaz sem že popolnoma, z obema nogama v ovojnicah sv. zakona, poročen že dva meseca in pol,“ pripoveduje mi on važno.

„Kaj vraga! Koga si pa vzel? Lepo? Mlad? Dosti priženil?“ vprašam jaz, a spoštovana bralka naj se ne škandalizira nad suhim načinom mojih vprašanj: midva z Zavrelecem sva bila od nekdaj vajena med seboj drugače govoriti nego z drugimi ljudmi.

„Koga sem vzel? Ali se spomniš na tisto deklico, ki nam je opoldne pri kosilu stregla, ko si pri meni bil?“

„Tisto kletarico rdečelično? Kako ji je že ime? Da, Bertka, Bertka, ne? Tisto si vzel?“

„Prav tisto!“ priklama prijatelj vesel, kakor da bi bil bogzna kako srečo povedal mi.

„Skoro ti ne bi verjel,“ rečem.

„Verjemi, da je res. Zakaj pa ne bi bilo? Ni li čedna ženska, ali kaj ji je? In ko bi ji prav kaj bilo, moja je zdaj in...“

„Jaz imam svoj kompliment pred njo narediti, moram jo ‚gospa‘ titulirati, plašč in šal ji s pleč sneti in na klin ga obesiti in tako dalje, vem, prijatelj. Ali če smem po starem odkritosrčno s teboj govoriti čudim se ti pa vendar prav močno, da si se oženil in tako oženil.“

Moj prijatelj se mi tako nasmehne, da sem vedel, da ga je prvotni humor nehal, a reče še navidezno vesel:

„Zakaj? Vedel sem, da se boš čudil, in radoveden sem bil že prej, kaj ti porečeš. Reci naravnost, kar misliš.“

„Ne boš zameril?“

„Ne. Tebi ne. Še povedal ti bom potlej, kar nisem do zdaj nikomur. Tedaj, govori, zakaj?“

„Prvič, veš, da si ti tako vendar preveč materialist, ali kako bi bolje rekel, samopridec; zato sem mislil in bi bil stavil kaj, da bodeš pri ženitvi gledal na penez, na nevestin groš, vsaj nekoliko. Drugič si vendar literarno omikan človek in zapazil sem vselej pri tebi zanimanje za mnogokaj, kar tak gospica kletarica ne ume, torej ne more biti želje vredna soproga izobraženčeva. Tretjič se že prav dobro domišljam, da sva se v zadnjič, ko sem bil pri tebi in sva v oni krčmi skupaj kosila ter nam je stregla, midva prepirala o vprašanju: ali je lepa ali nelepa. In kdo je trdil, da ni lepa? Ti sam. Pa če se ne motim, hodil

si že dve leti tja kosit in ona je bila zmerom tam.“

„Tri, tri leta.“

„Nu, vidiš. Če bi se bil zaljubil vanjo, bi se vendar že prej imel.“

„Ravno to je, brate. Po pravici ti zdaj povem, kako je do tega prišlo. Če že vse moje mladostne grehe veš, vedi še to. Saj te poznam, da ostane med nama. Kesam se ne, a samo zato ne, ker si domišljam, da se ne, ker si pripovedujem, da bi bilo kesanje neumno. Kar je, to je. Vendar v drugič bi kaj takega ne storil. Res je, kar praviš: omikanemu človeku je težko navezan biti na neomikano stvar. Duh je vendarle, če prvi ne, pa drugi, a biti mora, drugače je jojmene. Zoper to je pa le eno zdravilo, namreč lahkomiselnost.“

„Da, lahkomiselnost, največja zabljujka in posrednica zakonov,“ rečem jaz.

„Nu, in da ti po pravici povem, tudi mene je zvalila. Veš kako? Kakor sem ti rekel, tri leta sem videl dekleta, ki je zdaj moja žena, vsak dan, vsako opoldne in skoraj vsak večer. A mi niti na misel ni prišlo, da bi se bil zaljubil vanjo. Niti simpatična se mi ni zdel. Služabni duh, drugega nič; kvečjemu, da sem se kaj pošalil z njo; včasih, kadar so me opravički nervoznega storili, bil sem z njo tudi grob kakor železniški uradnik. Da je lepa, pridna in dobra — to sem šele potlej izprevidel ali iz-

prevideti mislil, ko me je drug opozoril. Neki računski uradnik, stara goba, že okoli petdeset let, se je začel ženiti pri njej. Ker sem videl, da bi ga navsezadnje še res vzela, jezilo me je. Ljubosumen sem postal prej nego zaljubljen. Vidiš, tako je prišlo, da sem rekel eno besedo, izrečena je bila, pa amen ter ‚in nomine patris‘ v cerkvi. Pojdi pa enako stori, če nimaš drugega dela.“

„Torej, da te s pravim imenom krstiva, ti si se pravzaprav oženil iz nevoščljivosti, iz zavisti. Da je ne bi drug vzel, vzel si jo ti sam. Originalno. Ko bi jaz s kakim slovenskim novelistom znan bil, precej bi mu tvojo skrivnost vtaknil v uho, hvaležen bi mi bil za snov: ženitev iz nevoščljivosti. Humoreska bi se dala pisati s tem motivom.“

„Bog obvaruj ziniti komu kaj.“ —

Zdajci pride neki znanec in se k nama prišede. Zaupnega pogovora v najinem odkritosrčnem stilu je bil konec.

Jaz prijatelja potlej nisem več videl. Nisva se več sešla. Ali če sem v šali rekel, da je njegova usoda predmet za humoresko, varal sem se. Življenje je naredilo iz nje — tragedijo. Leto kasneje sem zvedel, da se je moj prijatelj od žene ločil, ker je nečemu na gotovo sled prišel, kar ne bi smelo biti. To ga je tako prišlo, da se je vedno bolj vdal sladkemu vincu, ki od Horacijevih do Prešernovih in do naših časov sicer tolaži nesrečne ljudi, a jim polagoma tudi pomaga, da nekoliko prej odkurijo tjakaj, kjer ni skrbi. Moj prijatelj Zavrelec je preselil se že lansko jesen tja. Bog mu daj nebesa in večna luč mu naj sveti!

Anton Gabriel:

Rano jutro

Danes že zgodaj jutro je rano
v hribe poslalo svetli mi dan;
travica v dolu dremlje zaspano,
gaj je še v sladki sen zakopan.

Vzamem raz kljuko koso blestečo,
vode v košeni vlijem vodir;
petelin vzbuja družino spečo,
muka živinca: kje je pastir?

Pada pred mano travca zelena,
dolga korakov mojih je sled;
v dalji pozvanja: ave, češčena,
mnoga pokriva travnik že red.

Megla še vlačí se po dolini,
v hribu mi sonce hišo zlati;
kapljice rosne so sami rubini,
tisoče se jih pred mano blesti.

Žena mi čuva hišo, živino,
deca v prisojni rebri igra;
jaz pa počivam, gledam v višino,
zame najlepši kos tega sveta...

LETA 1914 NA FRONTI V GALICIJI

Vojna napoved Avstro-Ogrske Rusiji

(Iz knjige Jožeta Grdine: „Po Severu in Jugu“)

Iz Amerike me je pot pred prvo vojno pripeljala domov v tedanjo Avstrijo; potem pa v vojašnico. Niti malo nisem slutil, kaj me čaka. Nekaj mi je pa potem in še večkrat prišlo na misel, namreč to, kar se mi je pripetilo pred odhodom iz Amerike. Ko sem bil namenjen v Avstrijo, pride na obisk v hišo, kjer sem tedaj stanoval, neka ženska in se mi ponudi, da mi bo „karte šlogala“. Jaz v to sicer ne verjamem in nisem verjel takrat, iz zabave pa sem privolil, da mi „prerokuje“ iz kart. Ko jih nekaj časa razstavlja tja po mizi, pravi: „Fant, z vojaštvom boš imel opravka in smrt te čaka, a umrl pa tedaj ne boš.“ Kljub temu, da nisem njenega prerokovanja vzel za resno, me je vseeno malo pogrelo; sežem v žep in ji dam pol dolarja, gospodinj pa naročim, naj ženski postreže s kavo. Kak teden pozneje se odpravim na pot, ne da bi komu pravil, kam grem.

Na to, kar mi je tedaj Fany — tako ji je bilo ime — prerokovala iz kart, sem se potem čisto domislil, ko sem hodil po teh poljanah. „Z vojaštvom sem imel opravka in smrt me je čakala. Vsekakor je Fany kar dobro uganela, pa naj je že vzela to svoje „prerokovanje“ kjerkoli: res me je čakala smrt. Koliko mojih tovarišev je padlo tedaj, jaz pa sem ostal zdrav. Pa to se imam pa zahvaliti Bogu, presv. Srcu Jezusovemu in Materi božji. V to sem pa veroval tedaj in verujem še danes in ko sem se vozil preko teh poljan in gledal nekdanje bojišče, sem se pri pogledu na to zahvalil Bogu, božjemu Srcu Jezusovemu in Materi božji za tako veliko varstvo, da se po tolikih le-

tih še lahko vozim preko nekdanjih bojnih poljan.

Mobilizacija in vojna napoved Avstro-Ogrske Srbiji me je dohitela v vojašnici pri Sv. Petru v Ljubljani. Pretreslo me je in to ne le samo mene, ampak mnoge; vse pa ne.

Za vojno napovedjo Srbiji je sledila vojna napoved Rusiji; najprej jo je napovedala Nemčija, za njo pa še Avstro-Ogrska. To nas je pogrelo. Vojna z Rusijo! Tu pa ne bo dobro. Rusija je velika in z njo bo boj težak; proti tej vojni nas je bilo pa že veliko več. Prvič, ker je bila Rusija velika; drugič pa, ker je šlo za slovansko državo. Marsikateri je z glavo zmajal in dejal: „Ne, to pa ne. Le kaj jim v glavo pade, da gredo Rusiji napovedat vojno!“ Ni manjkalo glasov: „Ne, proti Rusiji pa ne.“ Rusije nismo dosti poznali, še največ iz pripovedovanja o rusko-japonski vojni; za časa te vojne so bile naše simpatije na ruski strani in smo ji iz srca želeli zmago. Potem smo jo še spoznali ob katastrofalnem potresu, ko je namreč potres porušil pristaniško mesto Messina v Italiji. Tedaj smo brali in občudovali hrabre ruske mornarje, kako junaško in s kakšno požrtvovalnostjo so reševali nesrečne ljudi izpod razvalin. Le v toliko smo poznali Ruse in vedeli smo, da so ti dobri Rusi naši slovanski bratje.

Kje bo bojišče? Pač v Galiciji, na zemlji slovanski. To deželo smo pa poznali po služgi župnika J. Lavtižarja, ki je hodil po Galiciji ter potem svoje potovanje popisal v knjigi „Pri severnih Slovanih“, katero je l. 1906 izdala celovška Družba sv. Mohorja.

BLAĖOVESTNIKOM

Zvezdi dve sta k nam prišli:
Ciril in Metod!
Jasno sta razsvetlili
nam nebeški svod.

Zdaj nam sijeta na pot
več ko let tisoč...
da naš Jug in daljni Vzhod
ne zagrne noč.

Če vihar se razdivja
pod nebesni svod —
varjeta nas brata dva:
Ciril in Metod!

M. H.

Tako je branje te knjige meni in mnogim slovenskim možem in fantom kar koristilo in smo vsaj malce poznali Galicijo, njena mesta in prebivalce.

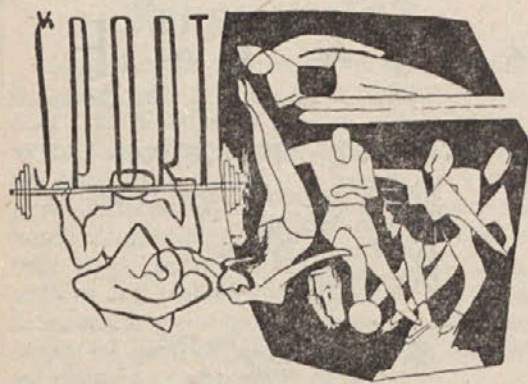
Z zelenjem in cvetjem okrašeni vlaki so tedaj drug za drugim odvažali cvet našega naroda, može in fante, ki so vriskajoč ter s petjem zapuščali domovino. Med vriskanjem in petjem pa je bilo tudi dosti solza ob zavesti, da gredo proti veliki Rusiji, kjer za mnoge ne bo vrnitve, ker Rusija je za Avstro-Ogrsko prevelika: zato na zmago ni bilo računati. Ker navdušenja za boj z Rusijo ni bilo, kakor je za to treba, so nam pravili o barbarstvu Rusov in da naj se pazimo, da jim ne pridemo v roke, ker režejo ušesa in nosove in ne vem kaj še vse. V tem obrekovanju Rusov pa so bili tako nerodni, da na vsa njihova pripovedovanja nismo nič dali. Če je šest let temu nazaj ves svet slavil Ruse ob njihovem požrtvovalnem delu ob potresu v Messini, se od tedaj prav gotovo niso veliko spremenili. Tako tej protiruski propagandi nismo nič verjeli.

Dolgi, z vojniki natrpani vlak, nas je odpeljal proti Galiciji, kjer smo stopili na zemljo starih Slovanov, preimenovano v Galicijo. Sprva je pripadala razvijajoči se poljski državi, kateri je vladal poljski knez Mečislav I. — Mješko; temu jo je vzel ruski veliki knez Vladimir ter so jo potem imenovali Rdeča Rusija. Rusom jo je vzel poljski kralj Boleslav I. Hrabri, od Poljakov pa ruski veliki knez Jaroslav Modri. Za vladanja poljskega kralja Kazimira Velikega je bila Galicija zopet poljska. V času cesarice Marije Terezije jo je pri prvi delitvi Poljske dobila Avstrija in pod Avstrijo je potem ostala do usodnega leta 1914. V tej Galiciji ali Rdeči Rusiji, kjer živijo Ukrajinci, se je pričel gigantski boj med Rusijo in Avstro-Ogrsko in v tem boju je padel cvet avstro-ogrske armade.

Poveljniki teh dveh oboroženih sil, ki sta se spopadli, so bili: armadi Avstro-Ogrske so poveljevali generali Dankl, Auffenberg, Bruderman in Borojevič, poznejši poveljnik na soški fronti; Ruski armadi pa so poveljevali generali Aleksejev, Ruski, Ivanov in Brusilov, ki so po zmognosti in nastopu brez dvoma nadkriljevali avstrijske generale. To se je pokazalo že nekaj tednov po napovedi vojne, ko sta generala Brusilov in Ruski brž opravila z Danklom in Auffenbergom; Rusom sta padla v roke Lvov, glavno mesto Galicije, in Tarnopol. Rusi so potem drveli naprej do Karpatov in čez, tako da je nastala bojazen, da pridejo Rusi na Dunaj in Berlin. Avstro-Ogrski kot Nemčiji bi zelo trda predla, da se nista poslužili Lenina ter izkoristili njegovo komunistično propagando proti carski Rusiji in je prišlo do revolucije; tedaj seveda v korist Nemčije in Avstro-Ogrske.

Moji poveljniki pri takozvanem Kranjskem pešpolku 17, ki se je imenoval „železni regiment“, so bili naslednji: Imejtelj polka ter poveljnik: polkovnik Adolf Baron Stillefried — Rathenitz, poveljnik 1. bataljona Paul pl. Ventour; poveljnik 2. stotnije nadporočnik Šufraj, poveljnik 4. čete pa vojni žandar, takozvani „feld-žandar“ Vadnal, pravi birič pri stotniji, da ne rečem prava svinja. Avstrijska vojaška uprava je hitro spoznala, da Slovenci povečini niso nič navdušeni za boj proti Rusiji; zato so hitro poskrbeli za vojne biriče, feld-žandarje, da so nadzirali vojake, kako se bojujejo, če prav streljajo ali ne, zlasti pa če se prosto-voljno ne predajajo Rusom.

(Dalje prihodnjič)

NOGOMET

V okviru tradicionalnega newyorškega nogometnega turnirja je Schwechat (Dunaj-Avstrija) igral v prvi igri proti Guimaraes (Portugalska) 1:1.

4000 gledalcev je gledalo napeto in grobo tekmo, ki je po presenečenju končala neodločeno. V zadnji minuti je Horak (Schwechat) dosegel izenačenje. Frank (Schwechat) je ostro streljal na gol. Žogo pa je vratar le odbil, pritekel je desni napadalec Horak in poslal žogo v mrežo.

Schwechat bo igral naslednjo tekmo s Crveno zvezdo iz Beograda (Jugoslavija).

Melchior v Radentheimu

Ernst Melchior, bivši mednarodni desni napadalec dunajskega kluba Avstrije — dosedaj trener turškega moštva Besiktas-Istanbul — je podpisal triletno pogodbo z nogometnim klubom Radentheim, kot trener.

Tudi Bulatović na Holandsko

Jugoslovan Bulatović, ki je bil do sedaj pri nogometnem klubu Austria-Klagenfurt je podpisal pogodbo za nogometni klub Enschede (Holandska), pri katerem bo v novi sezoni tudi Jugoslovan Roganović, ki je bil do nedavna pri nogometnem klubu Austria-Wien.

Austria-Klagenfurt prejme za Bulatovića od holandskega kluba Enschede 30.000 šilingov, t. j. vsoto, ki je bila pogodbeno določena.

KOLESARSTVO

Nadaljevanje Tour de France

Belgijec Eddy Sels je v torek praznoval že tretjo etapno zmago na 51. dirki po Franciji. To za večino ljudi, ki nestrno čaka na poročila s Toura, ni niti tako važno. Za njih je važno, kaj je dosegel Anquetil, kaj Poulidor in tudi če je rumena majica ostala še na ramenih majhnega Groussarda. Danes je najbolj zanimivo dejstvo, da je Anquetil na vzponih, kjer je ponovno prevladoval Bahamontes, izgubil precej minut, a je znal v spustu vse nadoknaditi, tako da je prišel do cilja s skupino prvih.

ČLOVESKO SRCE, ČUDO NARAVE:

Sovražniki in prijatelji srca

(Nadaljevanje in konec)

Zaradi tega seveda ne smemo biti ravno preveč boječi, kajti vsaka mišica, torej tudi srčna mišica postane močnejša, če jo počasi in postopoma obremenjujemo. Razen tega je razlika učinka srca pri normalnem in pri povečanem delovanju tako velika, da srce dohaja. Srce polje vendar pri vsakem srčnem utripu 50 do 60 cm³, pri težkem delu pa celo 200 do 300 cm³ krvi skozi telo. Velikost srca igra važno vlogo. Otroško srce je v primeri s telesom zelo veliko. Otrok ne bo utrpel nobenih težav pri tekanju, bolele ga bodo kvečjemu noge, seveda pod pogojem, da je njegovo srce popolnoma zdravo.

Človek z zelo majhnim in bolj pokončnim srcem se bo mogel le zmerno udeleževati v športu in ne bo kos izrednim naporom.

Srce mora imeti na razpolago brezpogojno 5 litrov tekočine za utripanje. Ni pa ravno potrebno, da je ta tekočina kri. Če je kdo izgubil preveč krvi ob kaki nezgodi ali ob porodu in je takojšnja krvna transfuzija nemogoča, mu bodo zdravniki vbrizgali primerno vodno raztopino kuhinjske soli. Vodna raztopina kuhinjske soli je najbolj podobna morski vodi; iz morja pa izvira vendar vse življenje.

Srce oskrbujejo s krvjo venčaste žile od vodnice. Rdeče barvilo krvi, takozvani hemoglobin, sprejme vase plinasti kisik, ki ga vdihavamo in je važen za presnovo, kajti

Če je kdo dvomil v zmago Anquetila, je danes dobil dokaz, da zmagovalac letošnjega Gira praktično nima resnih tekmecev. Edino poškodba ali smola bi Anquetila prikrasala za končni uspeh.

Anquetil je v torek odšel na „tajni“ zdravniški pregled. Kolesar se je med današnjo etapo počutil slabo. Sam je čutil kot bi moral zaradi padca ali kake nezgode odstopiti. Prijateljem je priznal, da še nikoli ni bil tako blizu odločitve o odstopu kot danes.

V 15. etapi zmagal Francoza Poulidorja

Francoz Raymond Poulidor je zmagal na 15. etapi od Toulousa do Luchona (203 km), s časom 1:43 minut pred glavno skupino z Anquetilom.

Georges Groussard, ki je prispeel tudi s skupino, v kateri je Anquetil, je obdržal še nadalje po 15. etapi rumeno majico.

PLAVANJE

V nedeljo je bil na Dunaju drugi mestni troboj plavalnih reprezentanc Ljubljane, Trsta in Dunaja. Po pričakovanju so zmagali Dunajčani, za katere je nastopilo pet olimpijskih kandidatov in so osvojili razen dveh vsa prva mesta.

Če seštejemo oba dosedanja troboja, prvi je bil lani v Ljubljani, je stanje naslednje — 1. Dunaj 405 točk, 2. Ljubljana 222 točk in 3. Trst 221 točk. Tekmovanje se bo nadaljevalo prihodnje leto v Trstu.

TENIS

Najuspešnejši Wimbledon Avstralcev

Končan je letošnji vimbledonski turnir. Če za uvod pregledamo, kaj se je v 12 dneh zgodilo na 15 travnatih igriščih Wimbledonu, lahko ugotovimo, da so Avstralci letos zabeležili svoj doslej največji uspeh. Izmed desetih finalistov v petih konkurencah so jih postavili kar osem, osvojili pa so 4 od njih možnih prvih mest. Če bi zmagala še Smithova med posameznici, pa bi jim s stoodstotnim izkupičkom prvenstev uspel veliki met, ki se v 19 letih povojne vimbledonske zgodovine še ni posrečil nobeni deželi. Tak razplet gre pripisati predvsem dobri igri kaznovanih avstralskih reprezentantov (zaradi prezgodnjega odhoda na turneje po svetu jih je avstralska federacija kaznovala z izključitvijo iz uradne reprezentance in so v Wimbledonu torej igrali kot zasebniki) in pa okoliščini, da je Avstralija čedalje močnejša tudi v ženskem tenisu. Razen drugega mesta favoritinje Smith, ki je s porazom proti Brazilki Bueno tudi letos izgubila možnost velikega „slama“ (zmage na štirih največjih turnirjih), so Avstralke osvojile še prvo mesto v ženskih parih (prvič v zgodovini Wimbledonu) ter prvo in drugo v mešanih dvojicah. Letošnjemu avstralskemu uspehu lah-

ko postavimo ob bok samo še ameriško slavo iz leta 1947, ko so osvojili 4,5 prvih mest (zmagovalni mešani par je bil avstralsko-ameriški) in imeli 7,5 finalistov.

Z letošnjimi plasmaji so Avstralci tudi precej popravili svojo povojno vimbledonsko bilanco. Na 19 turnirjih 1946—1964 so prva mesta sedaj razdeljena takole: ZDA 51, Avstralija 30, Brazilija 4,5, Anglija 2,5, Mehika in Južna Afrika po 1,5, Francija, Egipt, Peru in Švedska po 1.

Če se ozremo še po posameznikih, je treba reči, da je bil „veteran“ Roy Emerson najsijajnejša osebnost tekmovanja. Na poti do tako dolgo pričakovane zmage med posamezniki je izgubil vsega dva niza, od tega enega s Piličem (Jugoslavija). Dokaj presenetljiv je „come-back“ vimbledonske šampionke 1959 in 1960 Bueno, ki je sicer že v lanskem finalu prvenstva ZDA porazila Smithovo, vendar letos vse doslej ni igrala v najboljši formi.

LAHKA ATLETIKA

Ameriška atletika je na pragu tokijske olimpiade praktično „eksplozirala“. Na kvalifikacijskih tekmovanjih so atleti, ki bodo branili barve ZDA v deželi vzhajajočega sonca, dosegli nekaj izrednih uspehov. Najbolj je presenetil dolgonogi črnc Ralph Boston, ki je dvakrat preskočil značko svetovnega rekorda v skoku v daljino. Žal tega rezultata uradno ne bodo priznali, ker je Boston dosegel meri 8,33 in 8,37 m s pomočjo močnega vetra.

FILMSKA OCENA

Borovlje. — Sobota, 11. julija: Der Fluch der gelben Schlange (IV). — Samo deloma napet film brez posebnosti. — Za odrasle. — Nedelja, 12. julija: Der Teufel und die 10 Gebote (V). — Satan osebno komentira v šestih dogodkih o prelomu desetih zapovedi. Film odsvetujemo! — Torek, 14. julija: Man nannte ihn Kelly (III). — Zdrav pustolovski film v dobri barvni fotografiji. Za odrasle. — Četrtek, 16. julija: Venezuela bei Nacht (IVb). — Film iz življenja ponočnih lokalov. Za odrasle z resnim premislekom.

Dobri ves. — Sobota, 11. julija: Der Zinker (IV). — Nemški kriminalni film. — Za odrasle. — Nedelja, 12. julija isti film. — Sreda, 15. julija: Wilde Ernte (IVb). — Neresnični film o bedi delavk v kalifornijskem vinogradu. — Za odrasle z resnim premislekom.

Miklavčevo. — Nedelja, 12. julija: Im Zeichen der Lilie (III). — Dobra zabava s pustolovsko romantiko. — Za odrasle in zrelejšo mladino.

Sinča ves: Petek, 10. in sobota, 11. julija: Der Teppich des Grauens (IV). — Nemški kriminalni film. — Za odrasle. — Nedelja, 11. julija: Jessica (Die Dorfhebamme) (IV). — Preprosta kolportáža. — Za odrasle. — Ponedeljek, 13. in torek, 14. julija: Die Mestizin von Santa Fé. — Za odrasle. — Sreda, 15. julija: Der Boß war schneller als Scotland Yard (IV). — Povprečni kriminalni film. Za odrasle. — Petek, 17. julija: Robin Hood, König der Vagabunden (III). — Barvni pustolovski film. — Za odrasle in zrelejšo mladino.

Železna Kapla. — Sobota, 11. julija, in nedelja, 12. julija: Finden Sie, daß Constance sich richtig verhält? (IVa). — Lahko frivolna zakonska komedija. Za odrasle s premislekom. — Torek, 14. julija: Der Graf von Luxemburg. Povprečni film za odrasle in zrelejšo mladino. — Četrtek, 16. julija: Barfuß durch die Hölle (IVa). — Za odrasle s premislekom.

telo zadušiti. Kofein, ki ga uživamo s pristno črno kavo, razširja krvne žile. Spodbuja sicer srce, obenem pa poviša krvni tlak, razteguje možganske žile in preganja zaradi tega spanje. Alkohol razširja prav tako kot kofein krvne žile in poviša tudi krvni tlak. V večjih količinah pa moti ravnovesje in ohromi važne organe, kakor n. pr. možgane, jetra in srce.

V splošnem ima srce štiri prijatelje in štiri sovražnike, katere si je treba dobro zapomniti. Prijatelji srca so: izdatno dihanje v svežem zraku, primerno gibanje mišic, zadostno spanje in veselje. Med sovražnike srca pa štejemo: prekomerno telesno težo, previsok krvni tlak, tobak in strah.

Če pomislimo, da izvršuje naše srce, ta čudovita črpalka, oz. sesalka, orjaško delo, saj dvigne v eni uri 75 kg 12 m visoko, in to brez vsakega popravila 80 in več let, uro za uro voljno in pokorno, potem je vsekakor prav ter primerno in predvsem v prid vsakemu posamezniku, da ne ogroža in muči po nepotrebnem svojega srca s prekomernimi naporji, s pretiranim športom in s prej navedenimi strupi čez mero.

Dr. Gl.

Mohorjanom in vsem prijateljem poklanja za letošnji praznik sv. Mohorja DRUŽBA SV. MOHORJA V CELOVCU lep molitvenik z večjimi črkami

Slava Gospodu

Veliko je bilo po takem molitveniku povpraševanja in od sedaj naprej je na razpolago. To je druga izdaja molitvenika, ki je izšel leta 1902 v Celovcu, popolnoma prenovljena, lepo izdelana, z lepimi slikami, zlatim napisom na lepih črnih platnicah. Poleg običajnih mašnih molitev so v njem take molitve za cerkveno leto, kot jih drugod ne dobite. Zato bo molitvenik dobrodošel tudi tistim, ki že kakšnega imajo. Molitvenik ima 352 strani. Mohorjani in prijatelji Družbe ga dobe za 44.— šil.

PRIREDITVE GOJENCEV IZ HORNA

Odrasli dijaki, ki študirajo v Hornu in se pripravljajo na duhovniški poklic, prirejajo v teh dneh potovanje po naši škofiji in v igri, pesmi ter skioptičnih slikah kažejo pomen šole za pozne poklice. Te prireditve so:

10. julija v Celovcu v Kolpingovi dvorani ob 8. uri zvečer;

11. julija v Smohorju v pevski dvorani ob 8. uri zvečer;

13. julija v Pliberku ob 8. uri zvečer;

14. julija v samostanu v Wernbergu ob 8. uri zvečer.

ŠKOCIJAN

V nedeljo, 12. julija, bo gostoval v Skocijani pevski zbor „France Prešeren“ iz Kranja.

Koncert bo v farni dvorani, ob 8. uri zvečer.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 13. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Zena in Dom. — 10 Minut za športnike. — S športnih igrišč poročila Miro Bogataj. — 18.00 Za naše male poslušalce. — TOREK, 14. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Za vsakega nekaj... Glasbena oddaja. — SREDA, 15. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 16. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Športni obzornik. Dvanajst stoletij grške Olimpije. Manuskript: Miro Bogataj. — PETEK, 17. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh... Domače novice, katere nabira Blaž Singer. — Iz ljudstva za ljudstvo. — SOBOTA, 18. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca... — NEDELJA, 19. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

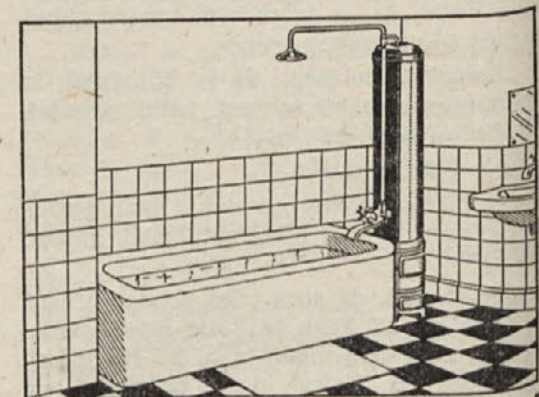
● Avtobus s 25 šolarji iz Jedenspeigena, okraj Gänserndorf, je na šolskem izletu strmoglavil v Lunzu am See preko 17 m visokega pobočja naravnost na železniško progo. K sreči so bili samo štirje otroci laže ranjeni.

Mali oglasi

Kratkotrajna ponudba! Damske dečelske obleke („dirdl“) z bluzo ali brez nje — 100.— šil. — SATTTLER, Klagenfurt-Celovec, Heuplatz.

Okrogli les — dolg od 2 — 7 m, postavljen do ceste, kupujem po najvišjih cenah. Enako tudi les za papirnice, borovino in smrekovino, s premerom 10 do 18 cm. — Prevzamem tudi sekanje drevec. — Ponudbe na: FA. PETER WALTER, tesarstvo in žaga, Klagenfurt-Celovec, Türkasse 1 (telefon 52-70).

Kratkotrajna ponudba! Obleke za žetev le 50.— šil. pri: SATTTLER, Klagenfurt-Celovec, Heuplatz.

Vse za vodno instalacijo (sanitarni material) dobavlja

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA

Bratje RUTAR & Co.

Dobrla ves-Eberndorf tel. 04236-281